

Kışpet

Kıspet

Künye

Editör

Fatih GENEL

Proje Yönetmeni

Musa ÇETİN

Yazan

Öner Kamil GÖKKAYA

Fotoğraflar

Cemal SEPİCİ

Grafik & Tasarım & Baskı

Zeytin YAYIN GRUBU

Bu kitap TC. Biga Kaymakamlığı tarafından
Çanakkale Seramik A.Ş. sponsorluğu ile bastırılmıştır.

ÖNSÖZ

Dr.(h.c.) İbrahim Bodur

Kale Grubu Kurucusu ve Onursal Başkanı

23 / 10 / 2014

İnsanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olan güreş sporu, Türklerin ata sporu haline gelmiş, milli değerlerimizden biri olarak günümüze kadar yaşatılmıştır.

Güreş, her Türk genci gibi benim de çocukluğumdan beri ilgimi çeken sporlardan biriydi. Ablamın eşi rahmetli Süleyman Şahin'in bölgemizin önemli güreşçilerinden biri olması bu spora olan ilgimi daha da artırmıştı. Çan'da kurduğum Çanakkale Seramik fabrikalarının kuruluş yıldönümü olan "Seramik Bayramları"nda başlattığımız yağlı güreş müsabakalarını, 1969 yılından başlayarak 1982 yılına kadar sürdürmüştük. "Er Meydanı Süleyman Şahin Güreşleri" büyük bir ilgi görmüş ve Türkiye'nin dört bir tarafından katılan önemli güreşçileri ağırlamıştık.

Bu önemli ata sporumuzun giysisi olan KISPET'in yapılışı hakkında hazırlanmış bu kitabı, milli değerlerimizin gelecek kuşaklara aktarılması açısından fevkalade önemli buluyorum. Bu vesile ile kitapta emeği geçen başta yaşayan tek kispet ustası Bigalı İrfan usta olmak üzere herkesi kutluyor, başarılarının ve hizmetlerinin sağlık ve sıhhat içinde devamını diliyorum.

GİRİŞ

Fatih GENEL
Biga Kaymakamı

03 / 06 / 2014

II.Mahmut, Mustafa Kani Efendi'ye ferman buyurmuş: "Okçuluğun Kitabı Yapılsın!" diye. Emir üzerine Mustafa Kani Efendi öyle bir kitap yazmış ve hazırlamış ki "Telhis-i Risalat-ı Rumat" isimli bu eserin önsözünde son kemanger, yay ustası Necmettin Okyay: "Dünyada Türk Okçuluğu tamamen yok olsa bu eser yeniden ihya etmek için yeterlidir..." diye yorumda bulunmuş.

İşte bu güzel örnekten yola çıktık ve böyle bir eser oluştu.

Bir Fransız gazeteci ilçemize geliyor, İrfan ustanın ve kispetin belgeselini yapıyor. Unesco, Kültür ve Turizm bakanlığımızla beraber, İrfan Şahin ustayı "Yaşayan İnsan Hazinesi" diye tescilliyor.

Kispet ve İrfan usta adeta ayrılmaz bir ikili, bir hazine, bir cevher... Hem de yaşayan bir hazine... Böyle bir hazine karşısında duyarsız kalınamazdı tabii ki..

Biz bunun acısını Osmanlı Okçuluğunu araştırırken çok yaşadık. Her ne kadar Telhis eseri elimizde olsa da kaynak bulmakta, işin püf noktalarını ve detaylarını öğrenmekte, özellikle yay ve ok yapımı konularında bilgiye ulaşmakta ciddi zorluklarla karşılaştık.

Öyle bir kitap hazırlamalıydık ki, kispet dünyadan tamamen yok olsa; bir saraç, bir usta bu kitaba bakarak kispeti birebir ve orijinal haliyle hem de İrfan Şahin gibi yaşayan bir hazine olan ustanın özgün tarzıyla yapabilsin.

İşte amacımız buydu. Bu amaca ulaşmayı diliyorum. Tarihimize, kültürümüze ve binlerce yıllık ecdat yadigarına vefa borcumuzu umarım yerine getirmiş ve küçük de olsa bir katkımız olmuştur.

Kitap özverili, gayretli ve çok istekli bir arkadaş grubumuzun titiz çalışmasıyla ortaya çıktı. Genel Koordinatör Musa Çetin hocama, metin yazarı Öner Kamil Gökkaya hocama, fotoğraf sanatçısı Cemal Sepici dostuma, pehlivanımız Salih Altinkaya'ya ve tabii ki büyük usta İrfan Şahin'e şükranlarımı arz ediyorum. Hiç teklifimiz olmadan kispet çalışmalarını öğrenen ve büyük bir içtenlikle kitabın basımını üstlenen kıymetli büyüğümüz Sayın İbrahim Bodur'a da teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Saygılarımla...

GÜREŞİN TARİHÇESİ

Türklerde spor gerek kadınlar gerekse erkekler tarafından yalnızca eğlence amacıyla değil, aynı zamanda doğa ve çevre koşullarına karşı vücudu dirençli kılmak ve savaşa hazırlık amacıyla yapılırdı. Kılıç kalkan, cirit, okçuluk, at yarışları, lobuz, gürz, mızrak atmak ve güreş hepsi hem olası bir savaş halinde maddi manevi sahip olunanların korunabilmesi hemde sosyalleşme aracıydı.

Türklerde yapılan sporlar içerisinde güreş büyük önem taşımaktadır. Güreşin, Türk kavramı ile bütünleşmesi uzun bir tarihi geçmişe dayanmakta ve Türklerin anavatanı olarak bilinen Orta Asya'ya kadar gitmektedir. Orta Asya Karakorum, Altay ve Tanrı dağları çevresinde ve bu dağların eteklerinde başlayan o günden bu güne kadar gelen tarih şeridinin her döneminde, saraydan kırsalalara, yerleşik yaşayanlardan göçerlere ve çobanlara kadar Türk milletinin her ferdi güreş sporunu yarışma, eğlence, gösteri ve sosyal statü göstergesi olarak benimsemiş ve uygulamaya gelmiştir. (Toksöz, Bostancı, 2008:20-21 Naklen Pehlivan, 2011, 19)

Selçuklular, Orta Asya Türk kültürünü Fars kültürü ve İslami kurallarla birleştirerek yeni bir Selçuklu kültürü yaratmışlardır. Güreş de bu değişiklikten etkilenmiş ve Güreş

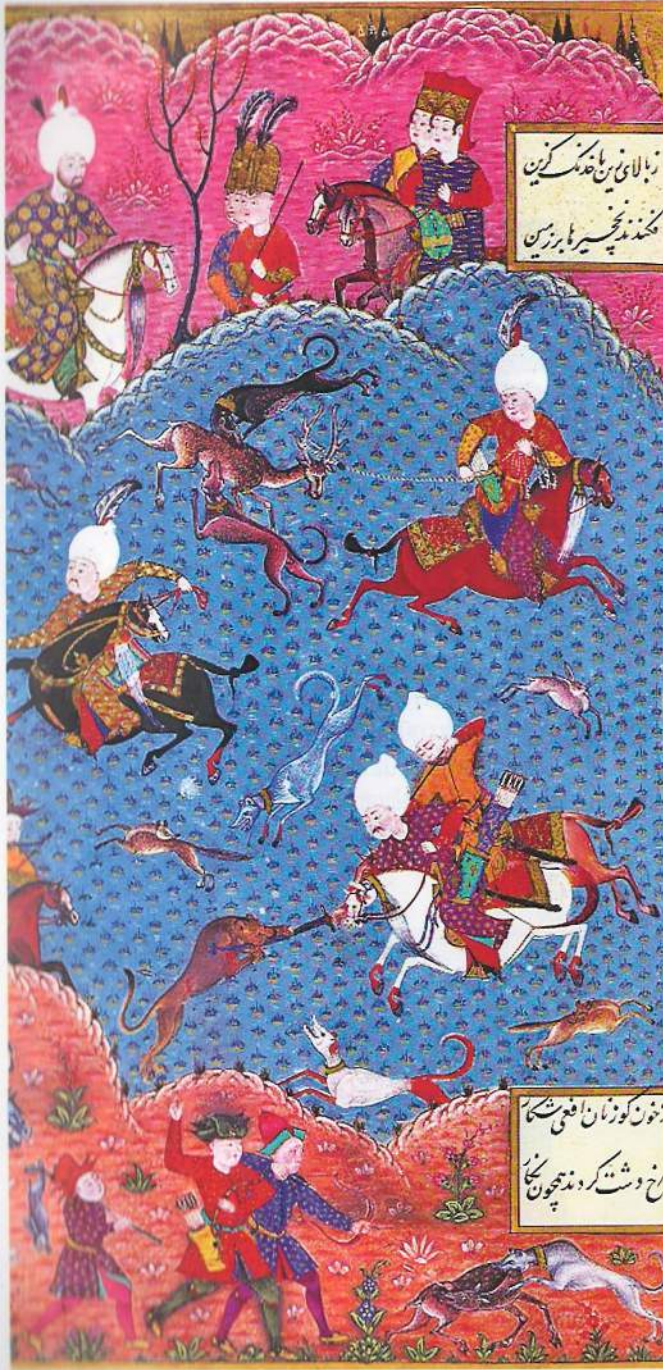

tekkeleri açılmış, güreşçiye "Pehlivan" güreşe de "küştü" denilerek saray kuruluşuna alınmıştır.

Değişen kuralların başında kıspet giyinmek, dua okumak, Hazreti Muhammed'in ve Hazreti Ali'nin adını anmak gelir. (Pehlivan, 2011, 20)

Osmanlı İmparatorluğu kurulduktan sonra güreş herkesçe saygı duyulan bir meziyet olmuştur. Osmanlı padişahlarının bir çoğu güreşçidir. Yıldırım Beyazıt, Fatih Sultan Mehmet, Cem Sultan, Yavuz Sultan Selim, IV. Murat, II. Mahmut ve Abdülaziz iyi birer pehlivanlardır. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'da kurduğu "süca tekkesi" güreşte dünyanın en büyük kulübü olmuştur.

Güreş, Türklerde her devirde ve toplumun her kesiminde büyük ilgi görmüş, isteyerek ve severek yapılmıştır. Türk milleti güreşe ve pehlivana karşı ayrı bir sevgi ve saygı duyar. Şüphesiz ki bu sevgi ve saygı pehlivanın güçlü ve kuvvetli yapısının yanı sıra davranışının yiğitçe, karakterinin doğru ve mert oluşu, diline, eline ve beline sahip, güvenilir olmasından ileri gelmektedir. Erkek çocukları köylerinde kasaba veya yakın çevrelerindeki pehlivanlara özenmiş onlar gibi yakışıklı, güçlü, ahlaklı olmayı kendilerine hedef belirlemişlerdir. Türk çocuklarının örnek aldıkları pehlivanlar düzgün ahlakları, doğru ve mert tavırları, dürüstlükleri ve acı kuvvetleriyle dünyaya nam salmış, "Türk gibi güçlü" sözünü tüm dünyada söyletmişlerdir. Bu nedenle güreş ata sporu olarak anılmaktadır.

Türk kültüründe güreş; kendini gösterme, rüştünü ispat etme ve gençliğe ilk adım atma etkinliği olduğu kadar, çocukların hayatın zorluklarıyla başa çıkmasında bir eğitim aracı olarak görülmüştür. Türk kültüründe güreşin nasıl bir önem taşıdığına verilebilecek en iyi örneklerden biri; Selçukluların savaş kahramanlarına "pehlivan" demeleridir.

Sultan I. Alaeddin Keykubat zamanında Çaşnığır Mübarizüddin Çavlı, Diyarbakır'a bağlı Kahta kalesini Şamlılar'ı da yenerek tekrar Selçuklu ülkesine katmıştır. Çavlı bu başarısını bir mektupla Konya'daki Sultan Alaeddin'e bildirir. İbni Bibi, Sultan'ın cevabını anlatırken aynen şöyle bir cümle kullanmaktadır: "Sultan Kahta'nın muhafızlığını hassas kullarından birine havale etti" ve "Pehlivan'ın" cevabını bir muhafızla yolladı. (Pehlivan, 2011, 31)

İbni Bibi'nin Kahta kalesini tekrar ele geçiren Çavlı'nın adını savaş kazandıktan sonra anmayıp "pehlivan" demesi şüphesiz ki onun adını yüceltme amacı taşımaktadır. Selçuklular'da pehlivan sıfatının bu anlamda kullanıldığı pek çok örnek gösterilebilir. Osmanlılar'ın ilk dönemlerinde de "pehlivan" sözcüğünün "kahraman, yiğit ve savaşçı" anlamında kullanıldığı bir çok yazı ve eserde görülmektedir.

Osmanlı şehzadeleri altı yaşına girdiklerinde, okuma, yazma ve dini dersleri öğrenmeye başlarlar, biraz daha büyüdüklerinde ise ilgi ve yeteneklerine göre, ok atmak, at binmek, gürz kulanmak, cirit atmak, ava gitmek ve güreşmek gibi sporlara yönlendirilirdi. Şehzadelerden çoğunun güreşi sevdiği ve yaptıkları bilinmektedir.

Yıldırım Bayezid'in oğlu Çelebi Sultan Mehmet'in de gürleştiği için "Gürleşçi Çelebi" diye anıldığı bilinmektedir. Sultan 4. Murat, padişahlığı zamanında dahi kısıpet giyip gürleşmiştir.

Eski saray adetlerine göre biniş yapılan günlerde (Pazartesi ve Perşembe) biniş öncesinde birçok spor gösterisi yapılırdı. Ancak sultanların çoğunun gürleşe olan merakından dolayı binişler genelde pehlivanların gürleşleriyle başladırı ve padişahlar önünde yapılan bu gürleşlere "huzur gürleşleri" denirdi.

Sultan Abdülaziz'in gürleş sevgisi aşırı derecedeydi. Kendisi de pehlivan olan Sultan Abdülaziz döneminde (1860-1876) eski saray teşrifat kuralları uygulanamadığından yani haftanın pazartesi ve perşembe günleri biniş yapılamadığından Anadolu ve Rumeli'den gelen bazı pehlivanlar saraya kabul edilmiş ve padişahın istediği vakit gürleş yapılmıştır.

Sultan Abdülaziz genellikle Dolmabahçe, Beylerbeyi ve Çırağan Sarayı'nda kaldığından pehlivanlar da bu saraylara yakın olan İhlamur Kasrı'nda yatar kalkar ve idman yaparlardı. Gürleşler ise genellikle İhlamur'da, Kağıthane'de, Ayazağa ve Yıldız Sarayı bahçesinde yapılırdı. (Pehlivan, 2011, 47)

Sultan Abdülaziz'in zamanında sarayda bulunmuş ve huzurda gürleşmiş pehlivanlardan bazıları şunlardı.

Kastamonulu Arnavutoğlu Ali Pehlivan D.1825 – Ö1895

Lofçalı Kvasoğlu İbrahim Pehlivan D1827 – Ö1908

Lofçalı Kara İbo İbrahim Pehlivan D1838 – Ö1895

Plevneli Aliço Pehlivan D1844 – Ö 1913

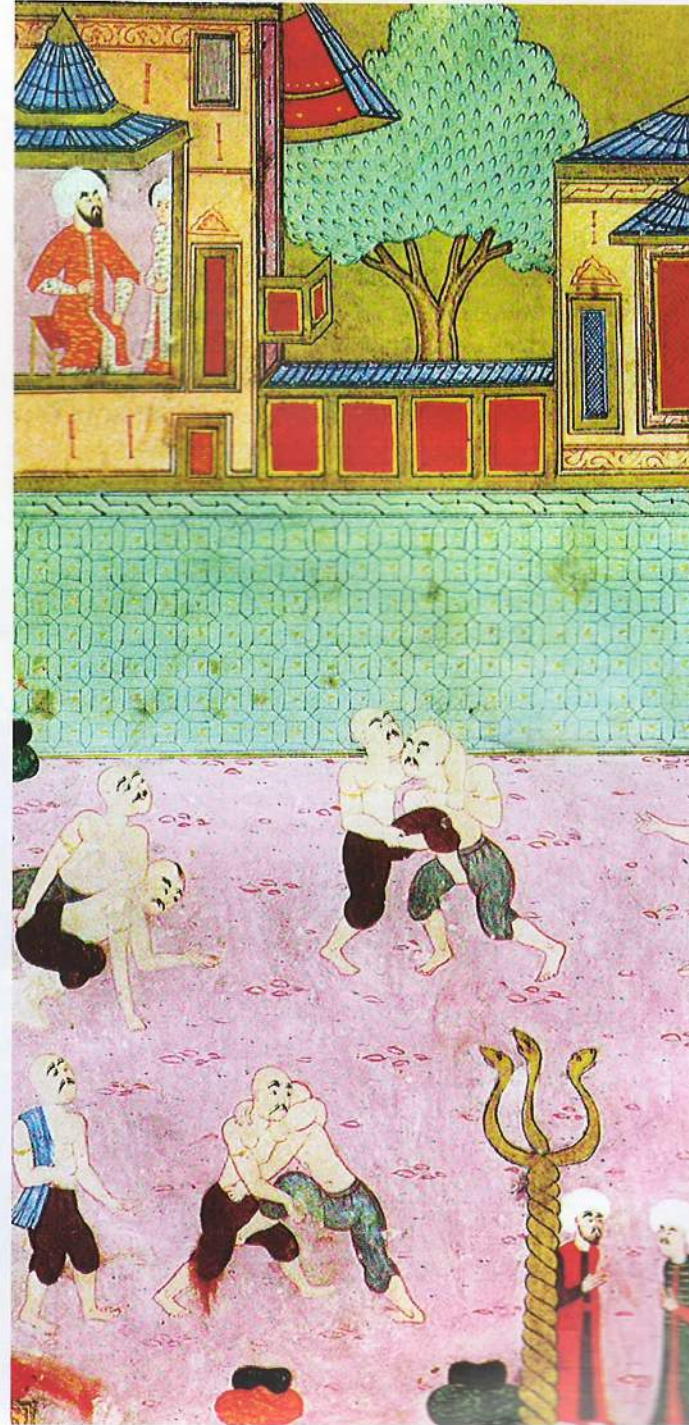
Tokatlı Keçecili Şeh Kasım Pehlivan D. 1832 – Ö. 1870

Silistrelı Makarnacı Halil Hüseyin Pehlivan D. 1840 – Ö. 1910

Filibeli Hançoğlu Halil Pehlivan D. 1850 – Ö. 19?

(Pehlivan, 2011, 48)

Sultan Abdülhamid sarayda gürleşçi bulundurmamış olmasına karşın konuğu olan yabancı devlet büyüklerine Türk gürleşini seyrettirmekten büyük zevk duymuştur. Sultan Abdülhamid'in huzurunda gürleşmiş cihan pehlivanlarından bazıları şunlardır. Cihan şampiyonu Kara Ahmet, Şumnulu Mestan, Şumnulu Küçük Yusuf (Mehmet), Adalı Halil, Madralı Ahmet. Ayrıca Sultan Abdülhamid Avrupa'ya gidip başarılı olmuş pehlivanlarımızla yakından ilgilenmiş, onlara nişanlar ve ödülleri vermiştir.

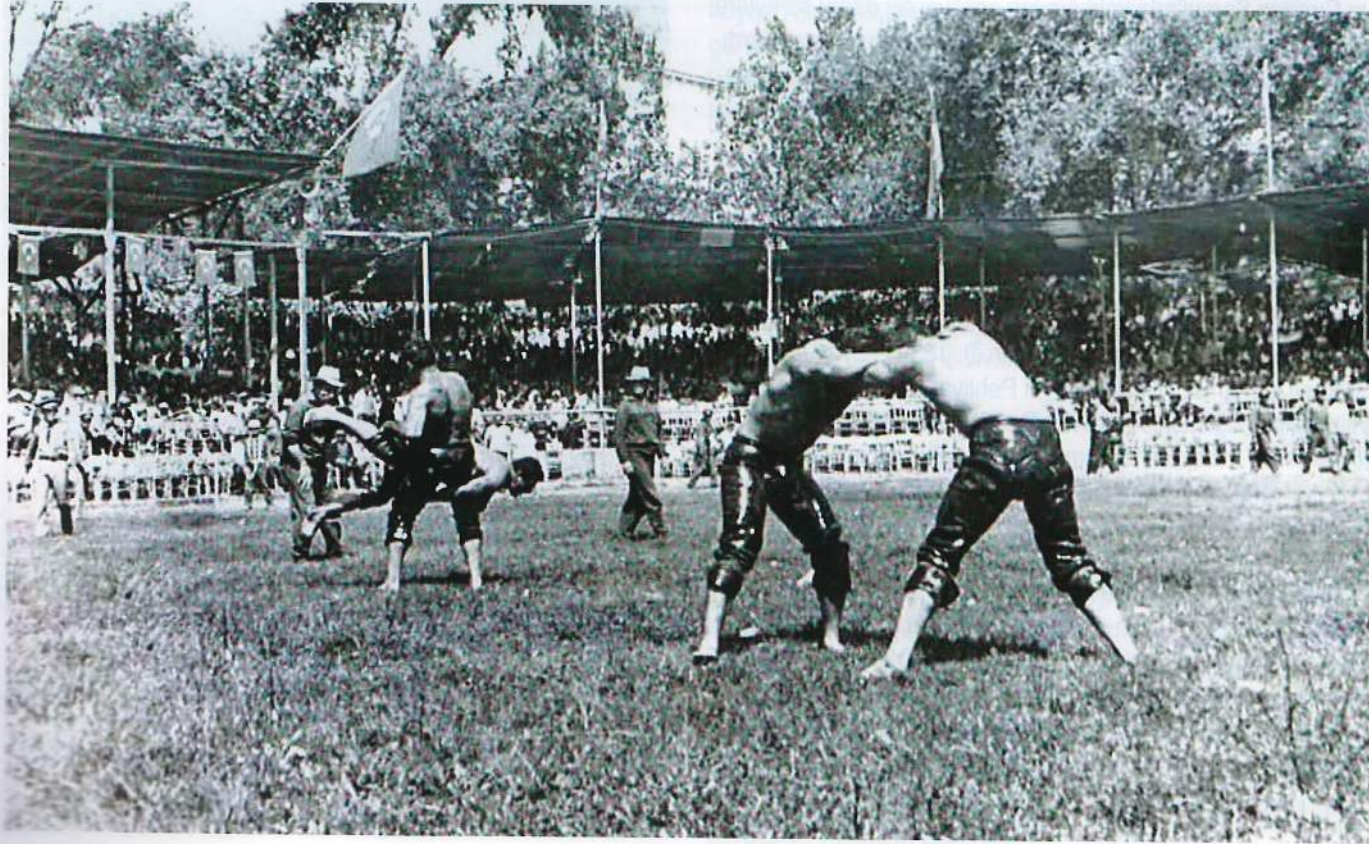

KIRKPINAR'IN BAŞLANGICI

Kırkpınar'ın tarihçesi, Şehzade Süleyman'ın Anadolu'dan Rumeli'ye (Avrupa'ya, Trakya'ya) geçmesi 1354 ve daha sonra Edirne'nin Osmanlılar tarafından fethedilmesiyle (1361) başlatılır. Farklı tarihlerde de başlatanlar vardır. A. Mehmet Delibalta "Batı Trakya Fetih Tarihi" adlı kitabında 1357 tarihini verirken, Murat Köse "Edirne-Kırkpınar ve Yağlı Güreş" ve M. Atıf Kahraman da "Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi (1924-1951) Kırkpınar Güreşleri" başlıklı kitaplarında 1361 yılını Kırkpınar Güreşleri'nin düzenli olarak yapılmaya başlandığı tarih olarak

kabul ederler.

Kırkpınar güreşlerinin halk arasında bilinen tarihinin başlangıcı şu şekildedir: Süleyman Paşa'nın önderliğinde Edirne'ye doğru yol alan ordunun öncü kuvvetlerinden olan kırk yiğit Edirne civarında bulunan ve günümüzde Yunanistan sınırları içinde olan Simavina (Ammovounon) ve Sarıhızır (Kiprionos) köyleri arasındaki çayırık alanda konaklamaya karar vermişlerdir. Konaklama esnasında Türkler de gelenek olduğu üzere, hem de savaşa hazırlık amacıyla vakit kaybetmeden yiğitler güreşe tutuşmuşlardır. Bu güreş halk arasında iki farklı şekilde anlatılır. Birinci anlatıya göre her biri bir baş pehlivan olan bu yiğitler gün kararınca kadar güreşir, tüm güçlerini harcar, yenişemez ve yorgunluktan oracıkta ölürler. İkinci anlatıya göre kırk yiğit arasından sırasıyla bütün rakiplerini yenen iki yiğit yenilemeyerek yorgunluktan orada can verirler. Bu iki yiğidin Selim ve Ali adlı

alperenler olduğu ve kabirlerinin Yunanistan toprakları içinde bulunan Simavina'da (Ammovounon) olduğu, 1901 Edirne Salnamesi'nde de geçmektedir. Bu yiğitleri düştükleri yere gömen arkadaşları ertesi gün oradan ayrılırlar. Edirne fethedildikten sonra arkadaşlarının mezarını ziyaret etmek isteyen akıncılar, arkadaşlarını defnettikleri yerden sayısız billur pınarın fışkırdığını görür ve buraya "Kırkpınar" adını verirler. İlerleyen zamanlarda güreşerek vefat eden akadaşlarının anısını yad etmek için onların öldüğü gün olan hıdırelezde (6 Mayıs) "Kırkpınar Meydanı" olarak anılmaya başlanan yerde güreşler düzenlemeye başlarlar.

Bazı yazarlar Anadolu Selçuklular'ın zulmünden kaçan Türkmen beylerinden Sarı Saltuk'un kendisine bağlı Türkmen boy ve oymaklarıyla birlikte 1263 yılında Rumeli'ye geçerek, Bizanslılar ile Bulgarlar arasındaki savaştan yararlanarak Edirne'yi ele geçirdiğini ve kırk yıl (1264-1304) süreyle Edirne'de hüküm

sürdüğünü yazmaktadır. Gerçek bir Alperen olan Sarı Saltuk Rumeli Türkleri arasında güreşçi olarak tanınmaktaydı. Osmanlı'dan yüz yıl önce Rumeli'yi alarak burada kırk yıl hüküm sürmüş olan Sarı Saltuk'un, Edirne yakınlarında bulunan Kırkpınar Çayırı'nda güreş yaptıran ilk Türk olduğunu yazan birçok yazar bulunmaktadır. Bu yazarlar Kırkpınar tarihini Sarı Saltuk ile başlatırlar. (Pehlivan, 2011, 19)

Kırkpınar'ın tarihini daha da geriye götüren, spor tarihi araştırmacısı M. Atıf Kahraman'a göre Kırkpınar'ın başlangıç tarihinin, Süleyman Paşa ile Rumeli'ye geçen kırk yiğidin güreşiyle ilgili gösteren efsanevi hikayeler Kırkpınar'ın gerçek tarihini yansıtmaz. Panayırılarda gösteriler ve spor yarışmalarının yapılması tarihte eski bir gelenektir. Türk güreşinin panayırılarda yapılması 10. Yüzyıldan itibaren Tuna boylarında görülen Peçenek Türkleri'nin Rumeli'ye yerleşmesinden sonradır. Bu uygulama

Selçuklular'ın ve Osmanlı'nın Anadolu'ya gelişiyle, Oğuz töresinin etkisi altında Yunan-Rum panayırılarında bambaşka bir görünüm almış ve günümüze kadar gelen Kırkpınar'ın yağlı güreşleri ortaya çıkmıştır. (Pehlivan, 2011, 53)

Birçok araştırmacı, Kırkpınar'ın başlangıç tarihiyle ilgili farklı bilgiler vermektedirler. Bunların büyük kısmı 2014 yılında Kırkpınar'ın 653.sünün yapılacağını idda ederken, diğerleri 2014 yılında 747.sinin yapılacağını idda etmektedirler. Verilen farklı tarihler ya da anlatılan farklı hikayeler bu toprakların ne kadar zengin olduğunun aynı zamanda güreş tarihimizin ne kadar eskilere dayanan köklü bir kültür olduğunun göstergesidir. Olimpiyat oyunlarından sonra dünyanın en eski spor organizasyonu olan Kırkpınar Yağlı Güreşleri'nin son iki asırlık geçmişine şöyle bir göz atalım:

Kırkpınar Yağlı Güreşleri 1829 'da Osmanlı Rus Savaşı nedeniyle yapılamamıştır. Yine Osmanlı Rus savaşından dolayı 1877-1878-1879-1880-1881 yıllarında da güreşler olmamıştır. 1913'te bu defa Balkan Savaşı nedeniyle Kırkpınar güreşleri düzenlenememiştir. 29 Eylül 1913'te Bulgarlar ile yapılan İstanbul Antlaşması, Kırkpınar çayırının sınırlarımız dışında kalmasına neden olmuş ve bu nedenle 1914 yılı Kırkpınar yağlı güreşleri

Virantekke denilen ve günümüzde Yunanistan sınırları içerisinde kalan yerde düzenlenmiştir. 1915-1918 yılları arasında I. Dünya Savaşı nedeniyle düzenlenemeyen Kırkpınar Yağlı Güreşleri, 1919 -1920-1921-1922 yıllarında da Trakya'nın Yunan işgalinde kalmasından dolayı yapılamamış, Türk ordusunun 25 Kasım 1922'de Edirne'yi Yunan işgalinden kurtarmasıyla 1923 yılında Adalı Halil pehlivan, bugünkü Kırkpınar güreşlerinin yapıldığı Sarayıçi'nde sembolik bir güreş düzenlemiş ve kendisi de bu güreşlerde güreşmiştir. (Pehlivan, 2011, 58)

Cumhuriyet tarihinin ilk Kırkpınar Yağlı Güreşleri, Edirne Milli Eğitim Müdürü ve aynı zamanda Türk Ocağı başkanlığını da yapmakta olan İsmail Habib (Sevük)'in öncülüğünde 30 Mayıs 1924' te Sarayıçi'nde yapılmıştır. Bu tarihten itibaren her yıl Sarayıçi'nde yapılagelmiştir.

1928 yılına kadar ağalar tarafından düzenlenen Kırkpınar Yağlı Güreşleri, 1929'da bütün dünyada meydana gelen ekonomik krizden etkilenmiş ve ağalığa istekli kimse bulunamamıştır. Bu nedenle güreşler Kızılay ve Çocuk Esigeme Kurumu tarafından düzenlenmiştir. 1946 yılından itibaren ise tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri'ni Edirne Belediyesi düzenlemektedir.

Yağlı güreşlerin olmazsa olmazları dendiğinde şunlar sıralanabilir:

ÇAYIR Çayır, yağlı güreşlerin vazgeçilmezlerindendir. Türkiye Güreş Federasyonu Yağlı Güreş Müsabaka Talimatı'na göre, güreş meydanı seyir yeri hariç en

az 30m. x 30m. ölçüsünde, çayır veya çim zeminli olmalı ve etrafı ip ya da dikensiz telle çevrilmelidir.

KISPET Yağlı güreşe çıkan her pehlivanın başlıca güreş malzemesi kispettir. Manda, dana veya malak derisinden yapılan kispetin bel kısmı dört parmak

genişliğinde ve kalın olur. Beli sarması için kalın bir ip geçirilen bu kısma kasnak denir. Kispetin diz kapağının altına gelen yere paça denir. Paça ile etin arasında paçabent denilen keçe bulunur. Deri kısım keçenin üzerine çekilir ve üzeri sicimle sıkıca bağlanır. Sıkı bağlanmayan

paçadan içeri giren parmaklar sayesinde oyun almak kolaylaşır. Güreşten sonra yağlanan kispet "zembil"e konularak saklanır.

ZEMBİL Kispet, zembil adı verilen ve sazdan yapılan bir torbada taşınır ve saklanır. Güreşi bırakan pehlivan, zembilini duvara asmasından belli olur.

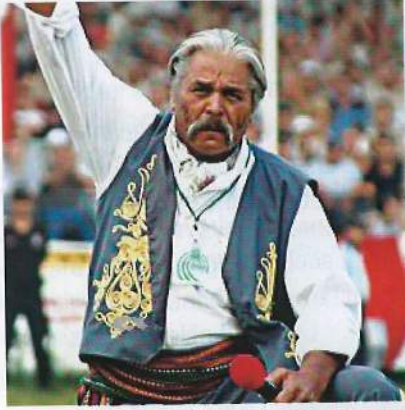
YAĞLANMA Güreşte yağlanmanın amacı kavranmayı zorlaştırmaktır. Pehlivanlar, güreş meydanının uygun bir yerinde yağ ve su ile

doldurulmuş kazanların etrafında yağlanırlar. Pehlivanlar önce sağ elle sol omuza, göğüze, kol ve kispete yağ sürerler. Daha sonra sol el ile aynı işlemi tekrarlarlar. Güreşçiler bu arada birbirlerinin sırtlarını da yağlarlar. Güreş başladıktan sonra pehlivanlar çayırda dolaşan yağcılardan diledikleri zaman yağ ve su alabilirler.

CAZGIR

"İşte meydan, işte pehlivan!
Güreş edenlere yardım eder Hazret-i Yaradan!
Hani Ali, hani Veli!"

Pirimiz, üstadımız
Hazret-i Hamza'dır belli!
Karşıdan gelir kır at,
kanatları kat kat,
gönderelim Hazret-i
Muhammed'e salavat!
Allah Allah İllallah,
Hep birlikte
pehlivanlarımıza
alkışlar diyelim
maaşallah!"

Cazgır, er meydanında pehlivanları ve güreş seyircisinin önem arzeden konuklarını niteliklerine uygun söz kalıpları ve maniler aracılığıyla seyirciye tanıtan ve pehlivanları salavatlayıp, dualadıktan sonra salarak güreşi başlatan kişidir.

PEŞREV

Güreşin başlangıcı ve güreşe hazırlıktır. Ahenkli bir şeklide yapılan ısınma hareketleri olarak bilinen peşrev, yalnızca kasları güreşe

hazırlamak amacıyla yapılmaz, aynı zamanda peşrev esnasında yapılan her hareket kendi içinde manevi bir anlam taşır. Bu şekilde kaslar güreşe hazırlanırken pehlivan da ruhsal olarak güreşe hazırlanmış olur. Cazgırın uğurlamasından sonra ellerini vurarak ilerleyen pehlivanlar

meydanın ortasına gelince eğilip üç defa yer öperler, ellerini yere koyup başlarına götürürler ve sonra ayrı istikametlere doğru yönelirler. Birbirlerine sırtlarını dönüp peşreve devam ederler. Bu harekette (yer öpme) "rakibin bastığı toprak bile benim başımın üstündedir" anlamı saklıdır. Birbirlerine sırtları dönük olarak meydanın sonuna kadar giden pehlivanlar seyircileri

selamladıktan sonra tekrar dönerler ve meydanın ortasında buluşurlar. Bu ilk buluşmada tokalaşıp dua edilir ve yine ayrı yönlere doğru dönüp peşrev yapılır. Sonra halk selamlanır ve meydanın ortasında ikinci kez buluşulur. Bu ikinci buluşmada pehlivanlar birbirlerinin sağ paçalarını kontrol ederler. Gevşek olmadığından emin olmak isterler. Eğer rakibinin paçası sağlam değilse ikaz ederler. Yine ayrı yönlere doğru gidip çırpınmaya devam ederler. Üçüncü kez meydanın ortasında buluştuklarında bu kez rakiplerinin sol paçalarını kontrol ederler. Dördüncü buluşmada sırtlar sıvazlanır. Beşinci ve altıncı buluşmada kollara tutulup sallanır. Rakip motive edilir. Yedinci buluşmada güreş başlar.

DAVUL VE ZURNA

Şüphesiz ki davul ve zurna Türk

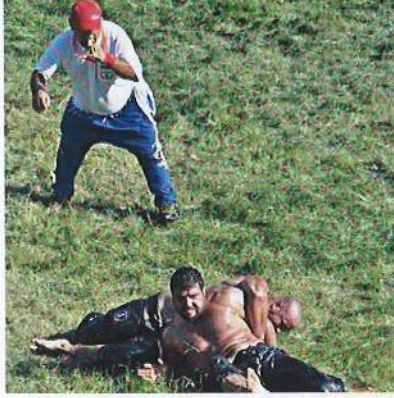
kültüründe geçmişten günümüze büyük önem taşımaktadır.

Osmanlı döneminde cenke, davul ve zurna eşliğinde mehterle gidilirken, günümüzde de asker uğurlamasından, düğüne derneğe tüm önemli ve güzel zamanlarda davul-zurna çalınmaktadır. Davul ve zurna, güreş sporunun da vazgeçilmez bir ögesidir. Pehlivanları

karşılaşmaya teşvik için ve güreşin çeşitli aşamalarında davul-zurna çalınır. Yağlı güreşlerde müzik yapan müzisyen güreşi bilir ve güreşe yön verir. Güreşin başında peşreve bir güreş havası olan "ağırlama" müziğiyle girilir. Güreşin kızıştığı esnada "cengavi" havalara geçilir. Pasif güreşen pehlivanları uyarmak yine onların görevidir. Davul ve zurnacılar, Yağlı Güreş Festivali'nin en önemli unsurlarındandır. Bu kişiler enstrüman çalmayı usta-çırak ilişkisi içinde öğrenmektedirler. Kırkpınar müziği olan "pehlivan havaları" sadece bu festivalde yağlı güreşler için özel olarak çalınır. Yağlı güreşle müzik arasındaki ritim, güreşin temposuna göre hızlı ve yavaş olarak değişmektedir. Pasif güreşen, katılımcıların beklediği tempoyu göstermeyen pehlivanlar müziğin hızlanan ritmiyle uyarılır.

HAKEM Eski devirlerde bugünkü manasıyla bir hakem heyeti yoktu. Yalnız güreş tertip edilen yerlerdeki esnaf, güreşten anlayanlar ve eğer varsa eski

pehlivanlar gelip meydanın bir köşesine oturur ve güreşleri izlerlerdi. Eğer güreşen pehlivanlar arasında bir ihtilaf vuku bulursa ya da müdahale edilmesi gereken bir durum ortaya çıkarsa bu kişiler müdahale eder, halkta onların müdahalelerini meşru sayardı. Zamanla

güreşlere eski pehlivanların davet edilerek hakemlik yaptırılması, hakemlik müessesesinin gelişmesini ve bugünkü halini almasını sağlamıştır. Günümüzde yağlı güreşlerde hakemlik yapma şartları Türkiye Güreş Federasyonu tarafından düzenlenmektedir.

AĞA Yağlı güreşin ilk zamanlarında birkaç eski pehlivan, köy ağaları veya güreşten anlayan birkaç kişi kurallara aykırı iş yapılmasını diye güreş meydanının bir köşesine

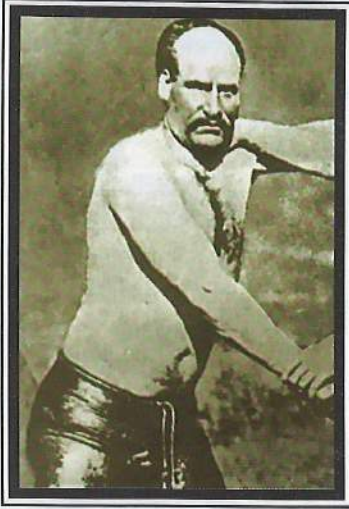

oturur, güreşleri kontrol ederlerdi. Pehlivanları ödüllendirme görevi de ağaların idi. Kırkpınar Yağlı Güreşleri'nde ise ağa; pehlivanları güreşe çağıran, yarışmaları düzenleyen, gelen konukları ağırlayan, yemek ve yatacak yerlerini temin eden, örf ve adetlere uygun olarak güreşlerin yapılmasını sağlayan, ödüller veren kişidir.

Ancak şimdi "Kırkpınar Ağası", saydığımız bu faaliyetlerin hepsini karşılayamadığından ve bir etkinlik çerçevesinde toplandığından, masrafların büyük bir çoğunluğu Edirne Belediyesi tarafından karşılanmaktadır.

EFSENE PEHLİVANLAR

KEL ALİÇO (GADDAR)

Kel Aliço pehlivan, 1844 yılında Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde bulunan Bulgaristan'ın Lofça kasabasında doğmuştur. Güreşe Deliorman'da başlamıştır. O zamanlar Bulgaristan'da, düğünlerde gençler arasında güreşler yapılmakta, Aliço bu güreşlere de katılarak karşısına çıkan rakipleri yenmektedir.

Bulgaristan'dan yurduмуza kardeşi Kara İbo ile birlikte gelmiştir. 1864 yılında Kırkpınar'da güreşirken yakın köylüsü ve kendisinden önce Sultan Abdülaziz tarafından saraya alınmış, Kavasoğlu İbrahim Pehlivan aracılığı ile saraya girmiştir.

Padişaha bağlılığı ve iyi hizmeti dolayısıyla sarayda Şamdancıbaşı'lığa kadar yükselmiştir. Kavasoğlu'ndan sonra saray başpehlivanı olmuştur. Güreşi bıraktığı 1894 yılına kadar 27 yıl üst üste Kırkpınar Başpehlivanlığı'nı kazanarak bu alanda kınması güç bir rekorun sahibidir.

Bilhassa el ense ve tırpanlarıyla meşhurdur. 190 cm boyunda 120-130 kilo ağırlığında, kolları kalın, göğsü geniş bir

pehlivandır. Aliço'yu Osmanlı ülkesinde tanımayan güreş meraklısı yok sayılır. Saçının azlığından dolayı "Kel Aliço" ve güreşteki amansız hücumlarından dolayı "Gaddar Aliço" lakapları takılmıştır.

Aliço, Sultan Abdülaziz'in padişahlıktan indirilişine kadar (30 Mayıs 1876) sarayda kaldı. Sultanın ölümünden sonra saraydan ayrıldı. Yaşlılık günlerini Malkara köylerinde bekçilik yaparak geçirdi. Yaşlılık yılları malesef çok kötü geçmiştir. Yaşamının son yıllarında gözlerine perde inmiş ve dünyayı görememeye başlamıştır. Ona yeğeni Kel İbrahim yardımcı olmuştur. Yakalandığı Tifo hastalığı nedeniyle 1919 yılında Edirne ili, İpsala ilçesi Aliçopehlivan Köyü'nde (Eski adıyla Koyunyeri) vefat etmiştir.

Mezarı bu köydedir. Yaşadığı evin arsası üzerinde kendi adını taşıyan Aliço Pehlivan İlköğretim Okulu inşa edilmiştir. Okul eğitim-öğretime devam etmektedir. Her yıl 16 Mayıs'ta Kel Aliço Pehlivan'ı Anma ve Yağlı Güreş Festivali yapılmaktadır.

Kel Aliço'nun cesareti, mertliği, dürüstlüğü ile tam bir sporcu olması dilden dile yayılmış, takdir edilmiş, Kırkpınar sarayıcı ve yaşadığı köy meydanına heykelleri yapılmıştır.

Kel Aliço'nun çırağı Adalı Halil ile yapmış olduğu güreş:

Aliço çok fakir düşmüştü. Keşan ve Malkara köylerinden birinde koruculuk yapıyordu. Karısı ve birde oğlu vardı. İki çift öküzü, birde tarlasından başka hiçbir şeyi yoktu. O vakit 55 yaşlarında idi ve fukaralıktan çok zayıf düşmüştü. Fena halde vücudu bozulmuştu. Herkes onun artık güreş yapamayacağına kani olmuştu. Adalı Halil, Aliço'nun fena halde bozuk ve hasta olduğunun haberini alınca, kispetini vurdu sırtına ve Malkara'nın yolunu tuttu. Maksudı Aliço'dan güreş istemek, onu bu bozuk zamanında mağlup etmekti. Adalı Halil Malkara'ya geldi. Köy kahvesine oturdu. Köylülere sordu: "Aliço nerede?"

Köylüler cevap verdi: "Tarlada. Ne yapacaksın?"

"Görmek istiyorum."

"Kim geldi diye haber verelim?"

"Adalı Halil pehlivan geldi" dersiniz."

Böyle deyince köylüler işi anladı ve mukabele ettiler: "Pehlivan o şimdi çok bozuk. Güreşe geldiysen yapamaz."

Nihayet Aliço'yu tarladan çağırıldılar. Aliço, Adalı ile kahvede karşılaştı. Aylardan Şubat'tı. Daha ortalık kıştı. Adalı, Aliço'dan güreşini ayırt etmek için geldiğini söyleyince Aliço'da "Öyle olsun daha ölmedik be! Gelibolu'da Ali Ağa'nın düğünü varmış. Bir buçuk ay sonra bu düğünde tutuşuruz" dedi. Adalı, Halil Aliço'yu öyle bozuk görmüştü ki değil bir buçuk, iki ay yüzseksen ay geçse doğrulamayacağına kanaat getirmişti. Adalı, Halil Aliço'nun teklifini kabul etti. Köylüler şaşa kaldılar. Bir buçuk ay sonra Aliço, Adalı ile nasıl güreşecekti?

Aliço eve geldi. Karısına "Avrat! Adalı gelmiş güreş ister. Ne yapacağız be!" Kadın "ne vakit" diye sordu. "Bir buçuk ay sonra Gelibolu'da Ali Ağa'nın düğününde yaparız dedim." diye cevapladı Aliço. Kocasının Türkiye'nin namağlup Baş Pehlivanı olarak yaşadığını bilen kadıncağızın gözlerinden yaş geldi. Fakat birden bire aklına gelen parlak fikirle tekrar gözleri parladı. Aliço'ya "Genç kara öküzü keselim, üç yüz okka gelir o, beslenirsin etiyle. Tarlayı da sen sürersin idman olur sana" dedi.

Öküzü kestiler, Aliço öküzü bir buçuk ayda yedi. Tek kalan öküzünün yanına girerek tarlayı sürdü. Bir yandan da idman yaptı. Köylüleri de Aliço'yu bal börekle beslediler. Bir buçuk ayda Aliço eskisinden daha azılı ve besili olarak meydana çıktı. Nihayet güreş günü geldi çatı. Aliço Gelibolu'ya geldi. Bütün pehlivanlar da oraya gelmişlerdi. Daha Adalı gelmemişti. Güreşlere iki gün vardı. Adalı o kadar müsterih idi ki Aliço'yu yeneceğinden hiç şüphesi yoktu. Çünkü, Aliço'nun düzeleceğine hiç imkan vermemişti. Adalı ile Aliço köy kahvesinde karşılaştılar. Adalı Aliço'yu görünce gözlerine inanamadı. Rengi soldu dudakları morardı ve titredi. Güçlülükle selam verebildi.

Nihayet güreş vakti geldi. Aliço meydana yürüdü, davul zurnaları susturdu ve bağırdı: "Ağalar, beyler, paşalar! Benim bu gün güreşim Adalı ile. Köyüme kadar gelip bir buçuk ay evvel benden güreş istemiştir. Bu ihtiyar halimle onun için buraya geldim. Evvela onunla tutuşacağım. Sonra kim isterse beni tutsun" dedi. Bunun üzerine Adalı ile Aliço güreşe tutuştular. Aliço o kadar sinirli, o derece hiddetli idi ki, Adalı'yı meydan yerinde boğup öldürüyordu. El ense ve tırpanlarının sadası ortalığı çınlatıyordu. Adalı Halil hasmına mukavemet etmek için olanca kuvvetiyle savaşıyordu. Fakat Aliço kudurmuştu. Hasmını yiyecekti. Güreş epeyce uzadı. Nihayet Aliço hasmını altına

alarak sarmaladı. Ve bir künde ile aşırıp yendi. Aliço hasmının göğsüne bastırarak bağırdı: "Adalı aldın mı kara öküzü?" Herkes ödül den bahsettiğini sanmıştı. Çünkü başa ödül olarak kara bir öküz konmuştu. Hediye olarak konan kara öküz aynı Aliço'nun kesip yediği öküz e benziyordu. Adalı yerden kalktı ustasının elini öpüp meydana dan çekildi. (Pehlivan, 2011, 352.)

KOCA YUSUF

1857 yılında Şumnu'nun Karalar köyünde doğdu. Ufacık bir çocukken köyde danalarla boğuşmaya başladı, sonra kıspeti ayağına geçirip güreşmeye koyuldu. Ünü önce Deliorman'ı, sonra Kırkpınar'ı kapladı. Türk güreşinin gelmiş geçmiş en büyük pehlivanı olarak ortaya çıktı. Avrupa ve Amerika'da yaptığı bütün güreşleri kazandı.

1898 yılında Amerika'dan dönerken bindiği vapurun batması sonucu öldü. Mezarı dahi yoktur.

Koca Yusuf yalnız Türk güreşinde değil, güreş dünyasında da büyük bir zirvedir. Er meydanları Koca Yusuf'u, güreş tarihimizin en büyük pehlivanlarından biri olan ve 26 yıl Kırkpınar'ın başpehlivanlığını elinden bırakmayan ünlü Kel Aliço'nun karşısında tanıdı ilk kez.. 27'inci yılda da başpehlivanlığı rakipsiz alacağını umarak Kırkpınar'a gelen Kel Aliço burada "Başa güreşeceğim" diyen Deliormanlı Yusuf isminde körpe bir çocukla karşılaştı.

Herkes er meydanlarının pek yaman kurdu Kel Aliço'nun bu "tüysüz kızan"ı karşısına çıktığına pişman edeceğini umuyordu. Ancak Deliormanlı Yusuf, öylesine yaman bir güreş çıkarıyordu ki, buna Kel Aliço da şaşırılmış ve güreş alemindeki meşhur gaddarlığını dahi ortaya koymaktan çekinmemişti.

Ancak saatler uzayıp gittiği halde Aliço neticeyi lehine çeviremiyordu. Üstelik ilerlemiş bir yaşta bulunan ünlü pehlivanda yorgunluk alametleri başgöstermeye başlamış ve durumu tehlikeye düşmüştü. 26 yılın başpehlivanı Aliço'nun böyle bir pehlivana yenilerek güreş dünyasındaki tahtını kaybetmesine kimsenin içi razı gelmiyordu. Havanın karmasını fırsat bilenler güreşi yarıda bıraktırmak istediğinde Aliço'nun gür sesi er meydanını kapladı:

– A be burası Kırkpınar'dır.. Er meydanıdır buncağaz. Burada yenişene kadar güreş tutulur. Zift fiçileri, çırılar ne güne duruyor? Tutuşturun oncağazları.. Pişmiş güreş bırakılır mı hiç? Bu kızancağıza yenilmek kaderimde varsa bırakın yensin beni.. Hem ben artık bu er meydanlarından çekileceğim. Aliço'yu yenmek talihini bir daha bu Yusufcağız nerede bulacak?

Aliço'nun bu sözleri Yusuf'u öylesine duygulandırmıştı ki, gözyaşlarını tutamadı ve büyük ustanın eline sarılıp öptükten sonra titrek bir sesle ona adetâ yalvardı:

–Ustaların ustası, pehlivanların pehlivanı, koçyiğit ağam benim! Gel bırakalım şu güreşi. Sözlerinle yendin sen beni. Elimde ayağımda derman komadın.Bu söylediklerinden sonra ben seni tutamam gayri. İstersen sen tut beni, vur sırtımı yere... Aliço da meydanı çevreleyen kalabalığı teşkil edenler gibi çok duygulanmıştı. Nerede ise ağlayacaktı. Deliormanlı Yusuf'un alnına sıcak bir buse kondurdu:

– Bu meydan bundan sonra senindir artık. Senin gibi bir pehlivan ortaya çıktıktan sonra gözüm arkada kalmadan ayrılacağım buralardan. Ödül de, başpehlivanlık da senindir. İkisine de güle güle sahip ol. İkisi de sana helal olsun oğul, dedi. Ve o günden sonra Türk güreşinde Koca Yusuf'un devri başladı. Er meydanlarında kasırgalar yaratıp rakip tanımayan bir kuvvet olarak ortaya çıkan ve yalnız cüssesinden ötürü değil, güreş değerinden ötürü de "Koca" sıfatını alan büyük Türk pehlivanı yenecek rakip bırakmadı. Bunu fırsat bilen açığöz organizatörler onu Avrupa'ya götürdüler. Avrupa'dan sonra Amerika'da yaptığı güreşleri de kazanan ve dünyanın en ünlü pehlivanlarını sıraya

dizen Koca Yusuf, Avrupa ve Amerika'daki g re lerinden 800 altın kazanmıştı. Koca Yusuf bunları kemerine yerleştirip Fransız bandıralı La Buorgogne vapuru ile yurda dönerken bindiği gemi Atlas Okyanusu'nda sis yüzünden  rlanda bandıralı Cromartyshre gemisiyle  arpı tı. 721 yolcunun bulunduğu La Buorgogne, ka la göz arasında sulara g m l vermi ti.

Bu kez denizin içinde bir panik ba lamı tı. Denize dökülenler, filikalara atlayıp canlarını kurtarmak istiyorlardı. Koca Yusuf da can havliyle bir filikanın kenarına yapı mı tı. Filika'da bulunanlar onun heybetli vücudu ile sandalı devirmesinden korktular.  nce yüzüne, kafasına kürekle vurmaya denerdiler. Fakat dev yapılı adamın  elik pençeleri sanki filikaya kilitlenmi ti. Yarılan kaıasından ve suratından akan kanlar posbıyıklarının üzerine doğru iniyordu. Onun bu hali filikada bulunanlara daha büyük bir dehşet vermişti.   lerinden canavar ruhlu bir tanesi filika içinde bulunan ve ipleri kesmek için kullanılan ufak bir baltayı kaptığı gibi o  elik pen elere vahşi bir ihtiras içinde rastgele indirmeye ba ladı. Bileklerinden kesilip kopan o  elik pençeler gev edi ve Koca Yusuf'un o dev vücudu Atlantik Okyanus'unun derinliklerine doğru gömülüp gitti.

<http://www.biyografi.net>

ADALI HALİL

Doğumu: 1871, Kilise, Edirne /  l m : 1927 Edirne

Son devir büyük Türk pehlivanlarındandır. Edirne'nin Adalı bölgesindeki Kilise köyünde doğdu. Babası Kara Mehmed de meşhur bir pehlivandı. Adalı Halil, babasının teşvikiyle daha k  k yaşta g re e ba ladı ve ilk güreş derslerini babasından aldı. Sonra Kırkpınar'da 27 sene ba pehlivan olan meşhur Ali o'ya çırak oldu. Ondan g re in bütün inceliklerini öğrendi. 1.98 boyunda, 130-135 kilo ağırlığında, devrinin iri pehlivanlarından idi. Koca Yusuf ve Kurtdereli gibi yağlı g re in ustalarıyla kar ıla tı.

Kurtdereli Mehmed pehlivan ile beraber Avrupa'ya gidip, orada kar ıla tığı bütün rakiplerini çok kısa zamanlarda yendi. Avrupa'da yenmedik rakip kalmayınca Amerika'ya geçti. Orada da bütün rakiplerini kısa zamanda yendi ve "Türk arslanı" diye anılmaya ba ladı. Hatta bir tanesinin kaburgalarını kırması üzerine halk galeyana gelmiş, ellerinden g   kurtulmuştur. Yurda döndükten sonra kazandığı Kırkpınar ba pehlivanlığını 18 yıl korumuştur.

OĞlu Mustafa da bir süre pehlivanlık yapmasının ardından Atatürk'ün faytoncusu olmuş ve Mustafa Kemal'in ölümünden sonra hayatını Silivri'de sürdürerek "Sinop" soyadınl almıştır.

Edirne'de 1927 yılında vefat eden Adalı Halil'in kabri, Kasımpaşa Camii önünde bulunmaktadır. Ananevi Kırkpınar güreşlerine katılan pehlivanların, güreş başlamadan önce Adalı Halil'in kabrini ziyaret etmeleri gelenek halini almıştır.

<http://www.tgf.gov.tr>

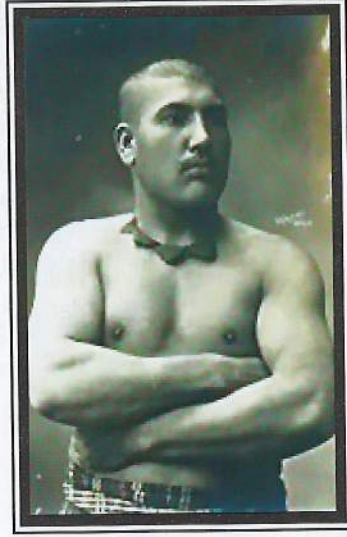
HATIRA

Adalı Halil Amerika'da Tom Jenkins ile yaptığı güreşi kendisi şöyle anlatıyor: "Güreş tuttuğum tiyatro kat kat.. Koca bir kubbe altında.. İçinde 48.000 sandalye vardı. Ben iki yıl oturdum Amerika'da, öyle tiyatro görmedim. Amerika'da iki defa yenmek adettir. Yok eğer sen beni bir defa yenersen bende seni bir defa vurursam, o zaman üçüncüsü sayılır. Uzatmayalım jüri "Orrayt" diyince tutuştuk, herifle.. Lakin herif halıdan içeri girmez. Mecbur oldum halının dışına kovalamaya .Tam bir buçuk saat o kaçtı ben kovaladım. Bir keresinde yine onu kovalayıp dönerken sandalyeden havluyu alıp terimi sildim. Jüri hemen meydana çıkıp, Türk Pehlivanı dinlendi sayılır bunun için yenilmiştir demez mi? Bunu bana tercüman anlatınca hiç ses etmedim. Çünkü ikinci güreş var. Yalnız bizim menajere sordum ki ben bu herifin bir yerini kırarsam zarar gelir mi? Usulsüz olmasın da olursa zararı yoktur dedi.

Beş dakika tamam oldu tutuştuk güreşe.. Lakin herif yine kaçır. Dedim ki söyleyin pehlivana, ya o yatsın ben tutayım ya da ben yatayım o tutsun. Yoksa böyle halıdan kaçarsa güreşin biteceği yoktur. O zaman o yatsın ben tutacağım diye cevap verdi. Ben yattım. Geldi belimden ellerini kilitledi. Fırsat budur dedim sol bileğini kavrayınca aldım altına. Karnından bi sıktım kaburga kemikleri göçtü içeri. Herif hoşafa döndü. Bastım omuzlarına ki kıyamete kadar kımıldayamasın. Derken jüri, polis, doktor koştu. Herifi öldü sanmışlar. Dedim merak etmeyin safrası dönmüştür. Kafasına birkaç maşrapa su dökün ayılır. Herif biraz sonra kendine geldi ama karnının ağrısından meydanda duramadı. Maçı biz kazandık. P361.

KARA AHMET

Hergeleci İbrahim'in çırağı Kara Ahmet, 1870 yılında Bugün Bulgaristan sınırları içinde bulunan Deliorman'ın Razgrad şehrindeki Omurbey köyünde doğdu.

1.80 boyunda 100 kilo civarında ağırlığı bulunmaktaydı. Küçük yaşta güreşe başladı. Döneminin ünlü pehlivanlarından Hergeleci İbrahim'in çırağı olarak yetişti. Kuvveti ve güreş yeteneği sayesinde kısa zamanda adını duyurdu. Hayatının en başarılı güreşlerini yurt dışında yaptı. 1897'de öğretmeni Hergeleci İbrahim ile birlikte ilk kez Avrupa'ya gitti ve orada yaptığı tüm güreşleri kazandı.

1899'da 20.yüzyıla giriş nedeniyle Paris'te düzenlenen büyük fuar dolayısıyla yapılan ilk dünya güreş şampiyonluğu müsabakalarına katıldı. Bu şampiyonada dünyanın en seçkin güreşçilerini birbiri peşi sıra yenerek ilk resmi dünya şampiyonluğunu kazandı. Zamanının en iyi pehlivanlarından Rus Pytlajinski'yi tuşla yenmiştir.

İstanbul'a döndüğünde padişah II.Abdülhamid tarafından Osmanî Nişanı ile ödüllendirildi. 1902 yılında beyin kanamasından hastalanarak vefat etti. <http://www.tgf.gov.tr>

FİLİZ NURULLAH

Filiz Nurullah, yalnız Türk güreş tarihinin değil, dünya güreş tarihinin en iri ve en kuvvetli pehlivanlarından biridir. Kendisi 145 okka (175 kg) gelmekte idi. Boyu da 2 m 18 cm idi. O'da Deliormanlıdır. Şumnu yakınlarında arkadaşı olan Koca Yusuf'un köyünün yanındaki bir köyde doğmuştur. Koca Yusuf ile aynı yaştadır. Ve hayatında sadece ona yenilmiştir. Bu dev cüsseli pehlivan Paris'e de Koca Yusuf ile beraber gitmiştir. Filiz Nurullah'ta Paris'e güreşmek için gitmiş bulunuyordu. Fakat oradaki organizatörler onu "insan üstü" ilan etmişler ve kendisini turnuvalara sokmamışlardır. Filiz Nurullah'ta bunun üzerine Paris'te birkaç tane özel güreş yapmış ve karşısına çıkan pehlivanları kelimenin tam anlamı ile silindir gibi ezerek yenmiş ve memlekete dönmüştür.

Bununla beraber başka organizatörler daha sonra da onu Avrupa'ya götürerek çeşitli şehirlerde güreştirmişlerdir. Filiz Nurullah bunların hepsini ve bu arada cüssesi kendisine yakın bulunan Rus çarı üçüncü Aleksandr'ın pehlivanı Romanof'u da perişan etmek suretiyle yenmeğe muvaffak olmuştur. Filiz Nurullah'ın Rumeli'de olsun, İstanbul'da olsun pek çok güreşleri vardır. Mütareke devrine kadar ilerlemiş yaşına rağmen o zamanlar Ramazan aylarında Taksim'de kurulan çadırlarda

Avrupa'dan getirilen birçok pehlivanla alaturka güreşler yapmış, bunların hepsini de kazanmıştır. Güreştiği pehlivanlar arasında o sıralarda dünyaca tanınmış büyük Macar şampiyonu Çaya ile güreşirken çektiği bir fotoğrafı da bulunmaktadır. Çaya'nın bu fotoğrafta Filiz Nurullah'ın ancak göğsüne kadar gelebildiği görülmektedir.

Filiz Nurullah'tan sonra en iri Türk pehlivanı Sultan Abdülaziz'in "Paşa" diye andığı ve gene Deliorman'lı bulunan Makamacı Hüseyin Pehlivan'dır. Makamacı'nın boyunu bilmiyoruz ama 135 okka (164 Kg) geldiğini biliyoruz. Güreş meraklısı Osmanlı padişahı onu İstanbul'a getirmiş ve baş pehlivanı Kel Aliço ile huzurunda güreştirmiştir.

KURTDERELİ MEHMET

1865 yılında Bugün Bulgaristan sınırları içinde kalan Deliorman'da doğdu. 1.92 m boyunda ve 148 kg ağırlığında idi. 21 yaşında Koca Yusuf'un karşısına çıktı. Övgüsünü aldı. 1899'da Avrupa'ya gitti. Callmet, Pitejenski ve Dumas gibi ünlü güreşçileri yendi. Petrow'a yenildi. Galibiyetler listesine Hintli Gulan, Macar Caya, Rus Baradonow ve Alman Müller'i de ekledi. 1911'de 32 gecede 43 müsabaka yaptı. "Cihan şampiyonu" ilan edildi.

Dünya'da adını duyuran "Muhteşem Türkler" arasında yerini aldı. Kurtdereli'yi Adapazarlı Cinci Hoca yetiştirmiştir. Devrin meşhur pehlivanları Koca Yusuf, Adalı Halil, Ahmet Kara, Kantarcı, Karagöz Ali, Memiş, Filiz Nurullah ve Hergeleci İbrahim ile güreşleri olmuştur.

Paris ve Londra' da yaptığı güreşlerde Hint Kaplanı diye anılan Gulem Rüstem'i Britanya Adaları başpehlivanı Calve ile Rus asıllı şampiyon Hachenschmit'i yenerek başarı kazanmış ve adını Dünya'ya duyurmuştur. 1899'da Kırkpınar'da Adalı Halil ve Kara Osman'ı yenerek başpehlivan olmuştur.

Son güreşini 1931 yılında İstanbul'da yapmıştır. Pehlivanlık geleneğine göre kışpetini Kabe'ye yollayarak er meydanlarından çekilmiştir.

1939 yılında Balıkesir'de vefat eden Kurtdereli Mehmet Pehlivan'ın mezarı Balıkesir Kurtdere köyündedir. Kurtdereli Mehmet pehlivan, Kel Aliço, Kavalalı Çolak Mümin ve Koca Yusuf'u bir kenara bırakırsak dönemin en güçlüsüdür. Adalı Halil'i yaptıkları güreşte yenmiş sonra ikisi kendilerini kardeş ilan etmiş ve güreşmemişlerdir. Kendisi Türklerin ikinci Koca Yusuf'udur. Koca Yusuf ile yaptıkları ilk güreş yarıda kesilmiştir. Koca Yusuf, kendisinden övgü ile bahseder. Atatürk ile Kurtdereli'nin diyaloglarından bir enstantane; KURTDERELİ: "Ben her güreşte arkamda, Türk Milleti'nin bulunduğunu millet şerefini düşünürdüm." ATATÜRK: "Senin bu değerli sözünü Türk sporcularına bir meslek düsturu olarak kaydediyorum."

ÇOLAK MÜMİN (Molla Mümin)

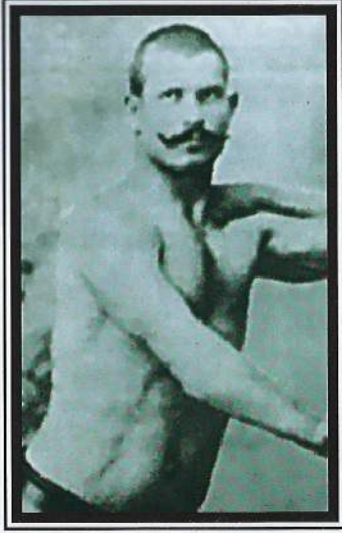
(Kavala 1873-1915)

Bir kolunun sakatlığı nedeniyle "Çolak" diye anılmıştır. Gördüğü medrese eğitimi ve hocalığı nedeniyle de "Molla" denmiştir. Kıvrak tekniği ve zekası ile devrinin bir çok ünlü pehlivanını yenmiştir. Kısa ömrüne ve çelimsizliğine rağmen adı güreş tarihine yazılmıştır. Kavalalı, zengin bir çiftlik sahibinin üç oğlundan biri idi. Babası hoca olması için onu İstanbul'a yolladı. O pehlivanlık öğrenip memleketine döndü.

O dönemin en güçlü pehlivanı Adalı Halil'i yendi. Daha sonra güreştiği ünlü pehlivanları da yenerek ününe ün kattı. Asıl adı Mümin olan Çolak Molla'ya, Mümin hoca da derlerdi. Kavala'nın Zigos Köyü'nde doğdu.

Babası ve dedesi de o devrin namılı pehlivanlarındandı. Dokuz kardeşin en küçüğü olan Çolak Molla II. Abdülhamit'in padişahlığının ilk yıllarında pehlivanlığa başladı. Çolak Molla yıllarca başpehlivanlığı kimseye bırakmadı. Birgün camiden çıkarken yanlışlıkla vurularak öldürülmüştür.

HERGELECİ İBRAHİM

(İslopol Köyü, Razgrad 1848-İzmit 1915)

Yörük Ali, Adalı Halil, Koca Yusuf, Kurtdereli Mehmet gibi dev yapılı pehlivanlar arasında küçük kalan yapısına rağmen sırtı hiç yere gelmemiş usta bir pehlivandı.

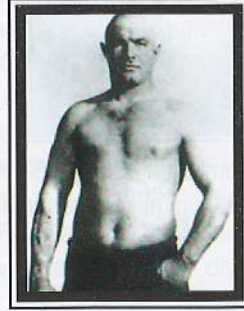
Devrinin en ünlülerindendi. Köyünde hergelecilik (at çobanlığı) yaptığı için "Hergelecî" lakabıyla anılmıştır.

Adalı Halil'i yendikten sonra ünü daha çok artmıştır.

Yenemediği tek pehlivan olan Koca Yusuf ile Paris'te yaptığı güreş olaylı geçmiş ve yarıda kalmıştır. 1914 yılında Kırkpınar Başpehlivanı olmuştur.

CUMHURİYET DÖNEMİNİN NAMLI PEHLİVANLARI

BANDIRMALI KARA ALİ ACAR (1900-1981)

Bandırma'nın Erikli Köyü'nde doğdu. 1930, 1931, 1932 ve 1933 yıllarında 4 kez Kırkpınar Başpehlivanlığı'nı kazandı. Oğlu Hasan Acar 1957 yılı Kırkpınar Başpehlivanlığı'nı, torunu Sabri Acar'da 1979 yılı başpehlivanlığı kazandı.

TEKİRDAĞLI HÜSEYİN ALKAYA (1908-1982)

Kırcaali'nin Aklaya Köyü'nde doğdu. Cumhuriyet tarihinin en çok başpehlivanlık kazanan güreşçilerindendir. 1934 yılı güreşlerinde Gostivarlı Mülâyim pehlivanla yenilemedikten sonra, 1935 ile 1942 yılları arasında 8 kere başpehlivanlığı kazandı.

ADAPAZARLI İRFAN ATAN

1928 yılında Sakarya'da doğdu. 1951, 1953 ve 1955 yılında Kırkpınar Başpehlivanlığı'nı kazandı. 1952 Helsinki Olimpiyatları'nda ağır siklette dünya dördüncülüğü, Napoli'de dünya üçüncülüğü kazandı.

ORDULU MUSTAFA BÜK (1933-1982)

Ordu'da doğdu. 1966, 1967 ve 1968 yılları Kırkpınar Başpehlivanlığı'nı kazanarak altın kemer aldı.

KARAMÜRSELLİ AYDIN DEMİR

1976, 1977 ve 1978 yıllarında 3 kez Kırkpınar Başpehlivanlığı'nı kazanarak altın kemerin sahibi oldu.

SAMSUNLU İBRAHİM KARABACAK

1930 yılında Samsun'da doğdu. 1954, 1956, 1959 ve 1960 yıllarında Kırkpınar Başpehlivanlığı'nı kazandı. 1958 yılında minderde, dünya üçüncüsü oldu.

DENİZLİLİ HÜSEYİN ÇOKAL

1950 doğumludur. 1982, 1983 ve 1984 yıllarında Kırkpınar Başpehlivanlığı'nı kazanarak altın kemer aldı.

KARAMÜRSELLİ AHMET TAŞÇI

Cumhuriyet dönemi Kırkpınar Güreşleri'nin en çok başpehlivanlık kazanan ismi.. 1990, 1991 ve 1992 yıllarında 3 kez üst üste başpehlivanlığı kazanarak altın kemeri aldı. 1993 güreşlerinde de başpehlivanlığı kazandıktan sonra 1995, 1996 ve 1997 yıllarında tekrar üst üste 3 yıl başpehlivan oldu. Güreş tarihimizin şöhretli isimleri arasında yerini alan Karamürsellî Ahmet Taşçı, 1999 ve 2000 yılı Kırkpınar Başpehlivanlığı'nı da kazanarak toplam dokuz kez başpehlivanlık ünvanının sahibi oldu.

www.edirne.bel.tr

KISPET VE KISPET USTALIĞI

Toplular tarihleri, gelenekleri, görenekleri ve kültürleri ile varlıklarını sürdürürler. Kültür varlıkları nesilden nesile aktararak yaşatılmaya çalışılır ve gelecek kuşaklara emanet edilir. Geleneksel sporumuz yağlı güreşlerde giyilen kispet de Türk kültürünün bir ögesi olarak günümüze kadar gelmiştir. Buna bağlı olarak kispet ustalığı da ustadan çırağa geçen bir zanaat olarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Kispet vücudun bel aşağısıyla baldırı üstüne kadar olan kısmını kaplayan kuşaksız, düğmesiz, iliksiz olarak deriden dikilen bir giysidir. Pehlivanlar kispetlerine çok önem verirler ve bu önemi "Kispet pehlivanın yarısıdır" diyerek ifade ederler. Pehlivanın güreşte başarılı olması için pehlivanın vücudunun kispetle uyum içinde olması şarttır. Bu da ancak kispet ustasının titiz çalışması ile mümkündür. Kispeti kesmek, dikmekten daha önemlidir. Güreş sırasında yapılan oyun nedeniyle veya kasnaktan tutularak çekilmek suretiyle, kispeti kalçalarından aşağıya sıyrılan pehlivan yenik sayılır. Bu nedenle kispetin pehlivanın tam ölçülerine göre kesilmiş olması önemlidir. Bir pehlivan için dikilmiş olan kispetin başka pehlivanlar tarafından kullanılması imkânsız gibidir. Güreşirken pehlivanın hareket kabiliyetini olumsuz etkilememesi için kispetin çok yumuşak olması gerekir. Aynı oranda da sağlam olması gerekmektedir. Bu nedenle kispeti diken eller, işinin ehli olmalıdır.

Kispet manda, dana veya malak derisinden dikilir. Eski pehlivanlar manda derisinden yapılma kispetleri giyerlerdi. Yağlanmadan önce 13-17 kg gelen kispetler yağlandıkları zaman daha da ağırlaşmaktaydı. Evliya Çelebi 1653 yılında gezdiği Edirne Güreşçiler Tekkesi'ni anlatırken "Kırkar ellişer okka gelen camus derilerinden yağlı kispetleri ve nice elvan alat-ı pehlivani meydan-ı muhabbetleri üzre maslubdur" demiştir.

Günümüzde manda derisinden yapılan kispetlerin yerini dana veya malak derisinden yapılan kispetler almıştır. Buna neden olarak 120 kg civarında ağırlıkları olan pehlivanların artık

çoğunlukta olmamasını gösterebiliriz. Dana veya malak derisinden yapılan kispetler yağlandığı zaman 3 kg kadar çekmektedir. Böylece pehlivanlar daha rahat hareket etmektedir.

Kispet ustalığı dikkat, özen ve sabır isteyen bir zanaattır. Bu zanaatı başarıyla sürdürmüş olan kispet ustalarının bazıları şunlardır: 1900'lü yılların başında İstanbul'da bulunan en iyi kispet ustaları Nazif Hoca ve onun öğrencisi Yeşil Hafız'dır. Yine aynı dönemde amatör olarak sadece arkadaşlarına ve sevdiklerine kispet diken Vefalı pehlivan Nazif Efendi de iyi bir kispet ustasıdır. Balıkesirli Telâşeli Mehmed Usta ise Kurtdereli Mehmet Pehlivan'ın ilk defa başa çıktığı zaman giydiği kispeti diken değerli bir kispet ustasıdır. Çarşıkapılı Hidayet Usta da ünlü kispet ustalarındandır.

Günümüzde az sayıda usta kispet dikmekte ve kispet ustalığı bu zanaata gönül veren ustalar tarafından yaşatılmaya çalışılmaktadır. Bigalı İrfan Şahin yıllarını kispet dikimine adanmış çok değerli bir ustadır. 1966, 1967 ve 1968 yıllarında Kırkpınar'da başpehlivanlığı kazanan Ordulu Mustafa Bük'ün kispetleri İrfan Şahin Usta tarafından dikilmiştir. Sağlık nedenleri ile artık kispet dikmeyen Şahin Usta, Biga'da Mehmet Derse ve Samsun'da Uğur Kesen adlı ustaları yetiştirmiştir.

Pehlivanın güreşirken üzerinde bulunan tek giysi kispettir. Kispetin giyilmesi sırasında uyulması gereken bazı kurallar vardır. Eskiden pehlivanlıkta hocasının takdirini kazanmamış güreşçiye kispet giydirilmezdi. Ustaları tarafından kispet giymeye layık görülenler için bir tören yapılırdı. Bu törende genç pehlivan, ustasının ve yaşlı diğer pehlivanların ellerini öper, onların dualarını alır ve rakibiyle gösteri güreşi yapardı. Törene gelen misafirleri genç pehlivanın ailesi ağırlardı. Kispet giyme töreninde yağ kazanının veya ibriğinin içine bir miktar gulsuyu dökülürdü.

Güreş için meydana çıkan pehlivanlar kispeti giymeden önce iki rekat namaz kılarlar. Sonra yere çökerek dualar okurlar.

Kıspetin ön kasnağını öperek başa koyarlar. Önce sağ ayağı, sonra sol ayağı geçirerek kıspeti giyerler. Kıspeti çıkarırken de yine aynı şekilde önce sağ ayağı, sonra sol ayağı çıkarırlar ve kıspetin kasnağını öperler.

Güreş bittikten sonra kıspet temizlenir ve yeniden yağlanarak zembile yerleştirilir. Sazdan örülmüş bir torba olan zembil kıspetin muhafazasıdır. Zembil, pehlivanın kıspetine bulaşan yağı dışarı vermez. Zembilde muhafaza edilen kıspet, en büyük düşmanı olan sudan uzak durmuş olur. Eski dönemlerde pehlivanların güreşe gittikleri ya da güreşten döndükleri, ellerinde taşıdıkları zembilden anlaşılırdı. Büyük pehlivanların kıspetini yanındaki çırak taşırdı. Usta pehlivanlar gelecekte başarılı olacaklarına inandıkları çıraklarına zembillerini taşıtırlardı. Bu bir gelenektir. Pehlivanlar çıraklarında ileriye dönük yeterli kabiliyet ve çabayı görmezlerse onlara zembillerini taşıtmazdı. Zembili duvara asmak güreşi bırakmak anlamına gelirdi.

Pehlivanlar kıspetlerine duygusal olarak çok bağlıdır. Güreşi bıraktıktan sonra, kıspetlerini evlerinin en değerli yeri olan misafir odalarının duvarına asarlar. Bazıları da kıspetlerini Mekke'de kale duvarına asmak için Mekke'ye götürür ya da bir gidenle gönderirler. Bazı güreşçilerin mezar taşlarında kıspet resmi yer almaktadır.

Usta terzilerin ellerinde şekillenen kıspet, usta güreşçilerin bedenlerinde hayat bulur. Pehlivanın başarısında kıspet ustasının rolü çok büyüktür. Kıspet ustası kıspetini giyen pehlivanın başarısıyla gurur duyar, pehlivan da kıspet ustasının becerisiyle övünür. Günümüzün ekonomik ve sosyal koşulları nedeni ile kıspet ustalarının sayısı gittikçe azalmaktadır. Kıspet ustalığının yaşatılması için gereken çabanın gösterilmesiyle bir kültür mirası daha gelecek kuşaklara aktarılacaktır.

Alev Özbil, "Kıspet ve Kıspet Ustası", Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi, Yıl 1, Sayı 2/2, Temmuz 2009 "Türk Kültüründe Terzilik"

Ustanın anlatımıyla hayat hikayesi **İrfan ŞAHİN**

Hani klasik bir laf vardır; "Fakir bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldim" diye. İşte bizimkisi de aynen öyle. Biga'nın Eğridere köyünde 1942 senesinde doğdum. Bizim zamanlarda köyde okul 3.sınıfa kadar.. Dünya 2. Cihan Harbi'nden çıkmış, fakirlik koi geziyor. Dedim ya; fakir bir ailede doğdum diye ama zengin yoktu ki, herkes fakir.. Şartlar çok zor. 12 -13 yaşlarına kadar yediğimiz yemek tarhana çorbası.. İnanırmısın? Kurşun kalemi dahi abimle ikiye böler birlikte kullanırdık. Bu şartlarda 3.sınıfa kadar köyde okudum. Ben okumak istiyorum. Bizim köyde okul 3.sınıfa kadar.. Gümüşçay'a gitmek zorunda kaldım. 4. sınıfı Gümüşçay'da okudum. 5.sınıfta köydeki okul açıldı ve

5.sınıfı da köyde okudum. Başarılı bir öğrenciydim ben.. Bir de böyle elişi filan olsun ne bileyim çabuk kavrar yapardım hemen. Titizim de, muntazam olacak herşey. Diğer kardeşlerim hiç benzemez bana. Neyse, babam okutmak istiyor beni ama imkanlar kısıtlı. Köyden birkaç arkadaşla birlikte bizi Mersin Astsubay Okulu'na yolladılar. Buradan açık arabalarla Balıkesir'e gittik. Balıkesir'den kara tren ile üç günde Mersin'e ulaştık. Fakat daha 13 yaşındayız. Memleketin, anan-baban, kardeşlerin çok uzakta kalmış. Uzun lafın kısıası; Biga nere, Mersin nere? Dayanamadık, birinci sınıftan döndük biz Biga'ya. Babam köylerden yumurta, tavuk filan alır satardı. Kendince ticaretle uğraşır. Dönünce yanında çalıştım bir zaman, sonra dedim babama; "Ben bir sanat öğrenmek istiyorum" diye. Babamın tanıdıkları çoktu Biga'da. Tanıdıklardan biri, "bir saraç çok yaşlanmış yanına çırak arıyormuş" diye haber gönderdi babama. Babamda bana sordu "çalışır mısın?" diye. Dün gibi hatırlıyorum, kaldırdım elimi havaya "inşallah" dedim "kimsenin yapmadığı bir meslek olur".

Neyse babamla gittik ustanın yanına, ustalar o zaman hemen her geleni çırak olarak kabul etmez. Önce bir elimi ayağımı kontrol etti, uygun mu bu işe diye. Sonradan da güvenene kadar çok testler yaptı. Ortalık yere para bıraktı, alacak mıyım, elim uzun mudur filan diye defalarca denedi beni ve çırak olarak kabul etti. O zamanların en güzel mesleklerinden saraçlık.. Hayvanlara koşum, yular yapıyoruz. Yazları da çok az kispet dikiyoruz.

İşte; o kispet dikmek benim çok hoşuma gitti. Zamanın ünlü pehlivanlarına Hasan Acar, İhsan Yıldırım, Kör Sezai, Mehmed Ali Yağcılar'a kispet dikiyoruz. Tabii farklı geliyor bana kispet dikmek. Neyse 4-5 sene çalıştıktan sonra askere gittim, döndüm. Ustam önceden de rahatsızdı ama daha kötüleşmişti, hastanede yatıyordu. Gittim yanına, elini öptüm, hoş beş ettik. Ama ustam düşünceli, "Yenice'den bir pehlivanın kispet siparişi vardı, onu da yapamadık" dedi. Ustam titiz adam, hasta yatağında bunları düşünür. Hem işine hem de pehlivanlara çok saygısı vardı ustamın. Dedim "usta ben yaptım kispeti pehlivana da yolladım, sen dert etme". Çok sevindi, o zaman kanaat getirdi benim artık usta olduğuma..

Hastaneden çıktıktan sonra da çok uzun süreli çalışmıyordum. Beni de çok severdi ustam, dürüstüm, saygılıyım.. Lafın kısası; iki kızı vardı ustamın. Küçük kızı Nahide ile iyi anlaşırdık biz. Bana "Nahide'nin de gönlü varsa evlenmenize izin veririm" dedi. Tabii ben çok mutlu oldum. Ustam oğlu gibi görürdü beni, kısmet oğlu olduk sonradan. Kızıyla evlendik, bir sene sonra da ustam vefat etti.

1967 senesiydi, o zamanın tüm pehlivanlarına Biga'da biz, İstanbul'da Hidayet Usta kışpet dikiyor. Başka yok. Hidayet Usta da iyi usta.. İstanbul'da olduğundan İstanbul civarındaki pehlivanlar onu tercih ediyor. Birkaç defa konuşma fırsatımız oldu, Kırkpınar'da filan. O nasıl yapıyor kışpeti, biz nasıl yapıyoruz. Konuştuk ustayla da, yani ben meraklıyım hep, daha iyi nasıl yapılır, daha sağlam, ne bileyim, daha rahat nasıl olur bu kışpet diye araştırıyorum. Neyse Mustafa ustamın vefatının ardından birkaç ay geçti geçmedi, Hidayet ustada vefat etti. Pehlivanlar iki usta da vefat edince kışpeti nerede yaptıracağız? Nasıl olacak diye bir endişeye kapıldılar. Hepsi beni tanımıyor, beni tanıyan pehlivan sayısı az. Benim kendimi ispat etmem gerekti, tabii zorlandık ilk zamanlar ama sağolsun Ordulu Mustafa beni tanırdı. Davet etti Kırkpınar'a, çayıra ölçüsünü aldım Ordulu Mustafa'nın. Gazetelerde çekmişler fotoğrafımı. Bir yazı çıktı Günaydın Gazetesi'nde; "Pehlivanıyan, çayıryıyan, davulu-zurnası, hakemi, ağasıyan Kırkpınar Meydanı'nda gencecik bir kışpet ustası" diye. Tabii o zamanlarda gazetede seninle ilgili haber yapılması muazzam birşey, çok sevindim. Bütün hünerimi gösterdim. Çok güzel bir kışpet diktim. Ordulu Mustafa'da o kışpetle 28 sene alınamayan altın kemeri 1966, 1967, 1968 senelerinde Başpehlivan olarak aldı. Ordulu Mustafa çok ünlü pehlivan, çokta seviliyor. Ben de o diktiğim kışpetle kendimi kanıtladım, hem de iyi dostlar edindim Kırkpınar'da. Bu Allah'ın bana bir hikmeti. Çok sevdi beni pehlivanlar, el üstünde tuttular. O yıllarda sanayi de geliyor. 60'lı yıllardan önce 6 -7 kg gelen kışpetler yapıyoruz. Deriler kalın zor işleniyor, ağır, pehlivan rahat edemiyor. Sanayinde gelişmesiyle videla deriler çıkmaya başladı. Biz de kışpetin ağırlığını 2.5 - 3 kg'a kadar düşürebildik. Tabii çok memnun oldu pehlivanlar.. Deri yumuşak, sağlam, hafif. Onlarda bana hep yardım etti. "Ustam şurası şöyle olsa" diye. Biz danışa danışa bugünkü kışpeti yaptık. Ordulu Mustafa'nın altın kemeri almasıyla ben anladım ki; artık bu meslek benim hayatım olacak, ben bu

mesleği bırakamıyacağım. Öyle çok kazancı olan bir meslek değil, çok da meşakatli. Yalnız Allah var, aç da kalmadık. Çocuklarımızı okuttuk çok şükür.

Ben gençliğimde çok teklifler aldım. Arkadaşlar Almanya'ya işçi gittiler, defalarca ısrar ettiler, "senide işçi yazdıralım, senin sanatında var, saraçsın, iyi kazanırsın" diye. Nasıl gideyim? Ben gitsem bu pehlivanlar napıcak? Kime yaptırıcak kışpeti? Ben kışpetinin dikilmesini beklerken uyku uyuyamayan, dikildiğinde de kışpetine sarılıp uyuyan koskoca pehlivanlar gördüm. Onlar bu işi bu kadar sevgiyle yaparken ben nasıl gideyim Almanya'lara? Nasıl başka iş yapayım? İnanır mısın bir keresinde Edirne'nin bir köyüne kışpet diktim, yolladım. Kışpetin ulaşması bir kaç gün alıyor. Aradım telefonla bir kadıncağız çıktı. Dedim "Ben İrfan usta, kışpet ustası. Ahmet'in kışpetini yolladım, iki gün sonra ulaşır, alırsınız. Kadıncağız başladı ağlamaya, hıçkırığa hıçkırığa ağlıyor. Bir yandan da sesleniyor Ahmet'i çağırın! diye, dedim teyze ne oldu? Sakin ol! Neden ağlıyorsun? Oğlum, dedi sen ne mübarek insansın. Parasını dahi almadan kışpeti yollamışsın. Benim oğlan uyku uyuyamaz kışpeti gelecek diye. Sen nasıl mutlu ettin bizi bilemezsin. Allah'da seni mutlu etsin." Diyeceğim o ki; kışpet alelade bir giysi değildir. Kışpet duayla, törenle giyilir. Kışpet pehlivanın yol arkadaşıdır.

2009 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından "UNESCO Yaşayan İnsan Hazinesi" ilan edilen İrfan Şahin, yaklaşık 60 yılını bu mesleğe vermiştir. Mesleğin kazancının az olması, popüler bir meslek olmaması ve güçlükleri İrfan ustanın çirak bulmasını zorlaştırmıştır. Yetiştirdiği Uğur Kesen Samsun'da kışpet yapmaya devam etmekte ve mesleği yaşatmaktadır.

Kışpet yapımında kullanılan yapıştırıcı kimyasallar nedeniyle sağlık sorunları yaşayan İrfan usta, aktif şekilde kışpet dikmese de ilerlemiş yaşına ve sağlık sorunlarına rağmen kimi eski dostları kıramamaktadır.

Bizim de şahit olduğumuz bir anı aktarmakta fayda görüyorum. Usta ile yaptığımız ropörtaj esnasında dokuz defa başpehlivan olmuş, iki defa altın kemer kazanmış Ahmet Taşçı ile tanışma fırsatı bulduk. Hem ustayı ziyaret etmek hem de 2015 yılında Kel Aliço'nun 56 yaşında Kırkpınar'da başa güreşerek elde ettiği yaş rekorunu, 57 yaşında güreşerek kırmayı hedefleyen Ahmet Taşçı ilk kışpetini diktirdiği İrfan ustadan son kışpetini de dikmesini rica etmekte idi. İlk defa 25 yaşında genç bir pehlivan olarak geldiği bu atölyeye bu gün 56 yaşında şanlı bir başpehlivan olarak tekrar gelen Ahmet Taşçı, son kışpetinin neden İrfan usta tarafından dikilmesi gerektiğini şöyle anlatıyor: "Öncelikle İrfan abimize kışpet yaptırmak bir ayrıcalıktır. Ben bu işe başladığımda tüm pehlivanların ortak fikri İrfan ustanın yaptığı kışpeti giyen yenilmez idi. Yağlı güreşte kışpetin yırtılması, ayaktan çıkması mağlûbiyet anlamına gelir. Bu nedenle biz kışpetimiz içinde kendimizi güvende hissetmeliyiz. Eğer pehlivan kışpetine güvenmezse rahat hareket edemez ve güreş esnasında da istediği gibi oyun kuramaz. Bu nedenle pehlivanın kışpeti çok önemlidir. İrfan ustayla ilk tanıştığımda 25 yaşında idim. Tüm kışpetlerimi İrfan usta dikti. Öyle ki, telefonla kışpet siparişi verdiğim dahi oldu. Çünkü İrfan usta pehlivanları öyle iyi tanır ki, onun kafasında hepsinin ölçüleri ezbere vardır. Tam üzerine göre yapıp yollar kışpeti. Usta, kışpet yapımında kullanılan yapıştırıcılardan dolayı sık sık rahatsızlanmakta.. Bu yüzden son zamanlar da usta size kışpet dikmişse bilin ki çok ayrıcalıklı bir pehlivansınız.. İrfan ustanın pehlivanlar üzerinde emeği çoktur. Sabırla, sevgiyle yaptı bu işi. Tüm pehlivanların başarısında hakkı vardır. Dokuz başpehlivanlıkla en çok da benim üzerimde emeği vardır. Yaşından ve yaşadığı rahatsızlıklardan dolayı aktif şekilde kışpet dikmeyen İrfan ustadan er meydanı için son kışpeti dikmesini rica etmeye geldim Biga'ya. Biliyorsunuz İrfan ustanın kışpetini giyen yenilmez."

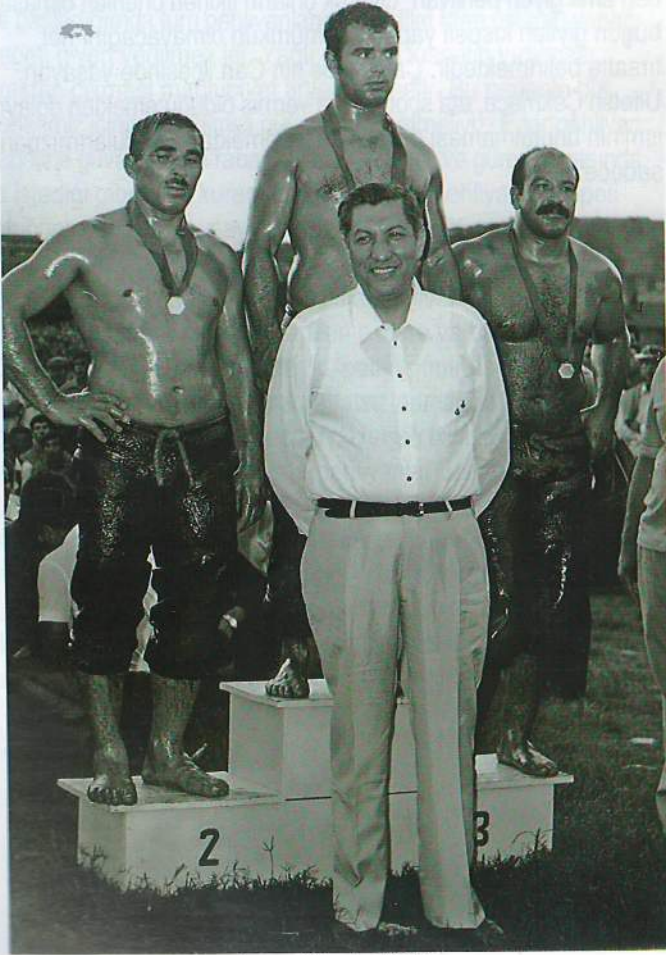

İrfan ustayla yaptığımız çalışmalar esnasında tanışma fırsatı bulduğumuz bir diğer isim ise seramiğin emektar pehlivanı Ülfettin Çekmece.. Şu anda 81 yaşında olan pehlivan, Çanakkale Seramik Fabrikası ve İbrahim Bodur'un yağlı güreşlere verdiği destek dolayısıyla doğum yeri olan Çanakkale'nin Lapseki ilçesinden Çan ilçesine taşınmış, burada hem Çanakkale Seramik fabrikasında çalışmış hemde yağlı güreşlerde Çanakkale Seramik fabrikasını temsil etmiştir. Tam bir güreş tutkunu olan Ülfettin Çekmece'nin Kırkpınar'da birçok başarısı vardır.

1961 yılında baş altı 1.liği, 1964 yılında baş 4.lüğü ve 1966 yılında baş 3.lüğü bunlardan bazılarıdır. Ülfettin Çekmece 1961 yılında tarihi Çardak güreşlerinde baş pehlivan olmuştur. Minder güreşi de yapan Ülfettin pehlivan, 1956 yılında Avrupa Güreş Şampiyonası'nda ülkemizi temsil etmiş ve 79 kiloda Avrupa ikincisi olmuştur. 1977 yılında aktif olarak güreşi bırakmış fakat er meydanından uzak kalamamıştır. Kırkpınar da dahil birçok güreşte güreş federasyonu tarafından kule hakemi olarak görevlendirilmiştir. Kispet ustamız İrfan Şahin kispeti daha rahat ve kullanışlı hale getirme esnasında, Ülfettin pehlivanın büyük yardımları olduğunu söylemektedir. İrfan Usta, "Kispeti yapan ben ama giyen pehlivan" diyerek onların fikirleri önerileri olmasa bugün giyilen kispeti yapmanın mümkün olmayacağını her fırsatta belirtmektedir. Çanakkale'nin Çan ilçesinde yaşayan Ülfettin Çekmece, ata sporumuza vermiş olduğu emekten dolayı isminin unutulmaması gereken nice emektar sporcularımızdan sadece biridir.

Ülfettin Çekmece, Çanakkale Seramik fabrikaları kurucusu İbrahim Bodur tarafından Çan'a davet edilmiş ve kadrolu pehlivan olarak Çanakkale Seramik tarafından düzenlenen yağlı güreş müsabakalarında önce başpehlivan olarak güreşmiş, daha sonra da bu müsabakaları düzenlemekle görevlendirilmişti. İbrahim Bodur'un ablasının oğlu olan ve Çanakkale Seramik fabrikalarının Sosyal ve İdari İşler Müdürlüğü'nü yapan Süleyman Şahin tarafından, Çanakkale Seramik fabrikalarının 12. kuruluş yıldönümü olan, 1969 yılında Çan' da organize edilmeye başlanan yağlı güreş müsabakaları 1982 yılına kadar sürmüştür.

İbrahim Bodur ve ilk üçe giren pehlivanlar(1969)

Çanakkale Seramik'in kuruluş yıldönümü olan 26-27 Temmuz'da iki gün olarak düzenlenen "Er Meydanı Süleyman Şahin Güreşleri" büyük bir ilgi görmüş ve Türkiye'nin dört bir tarafından katılan önemli güreşçileri ağırlamıştır. Bir dönem Kırkpınar kadar meşhur olan Süleyman Şahin Güreşleri'nde 24 başpehlivan ve 700 kadar güreşçi güreşmiştir.

İbrahim Bodur Güreş alanına girerken (1975)

İbrahim Bodur ve ilk üçe giren pehlivanlara ödül töreni (1977)

KISPET YAPIMINDA KULLANILAN MALZEMELER

Kıspet yapımına başlamadan önce kullanılacak araç ve gereçlerin hazırlanması gerekir. Kıspet yapımında; bıçkı, muşta, gümüş uçlu kalem, yapıştırıcı, solisyon vb., yorgan iğnesi ve ip kullanılır. Kıspet dikimi için uygun ip 9 numara polyester yorgan ipidir. Kullanılacak ip, dikim aşamasına geçilmeden önce

balmumu ile mumlanmalıdır. Bu işlem ipin deri üzerinde kolay hareket etmesini ve toplanma yapmasını engeller. Kıspet için kullanılacak deriyi kesme işlemine başlamadan önce kullanılacak bıçkı, bıçak ve makaslar bilenmelidir.

Kıspet Yapımında Kullanılan Araçlar (Makas, Biz, Bıçak)

İpin mumlanma ve bıçakların bilenme işlemleri

Deri

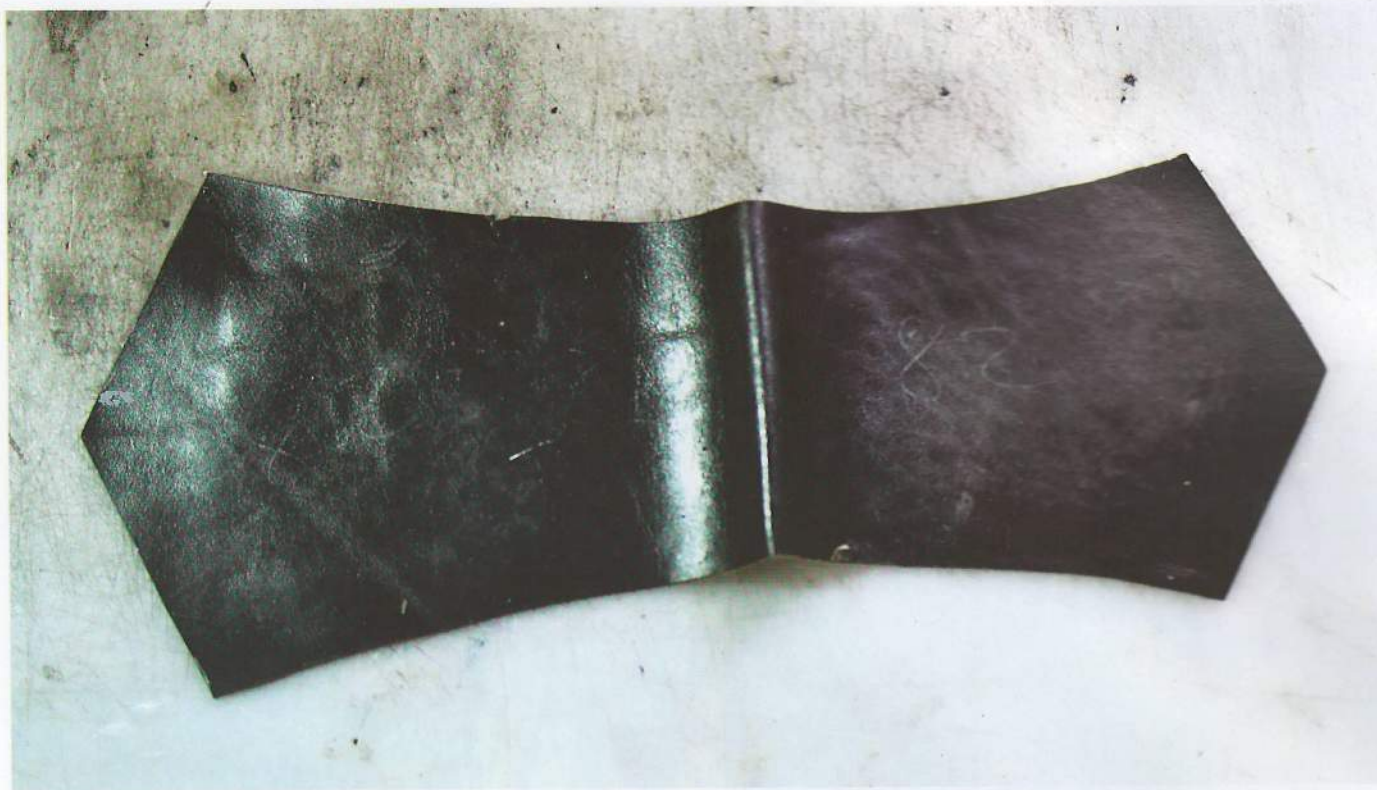
Atalarımız kışpeti kabaca işlenmiş kalın manda derilerinden yapardı. Tabi bu deriler kalınlığı nedeniyle pehlivanın hareketlerini kısıtlar, hem de ağır olması nedeniyle pehlivanın fazla enerji sarf etmesine neden olurdu. Kışpeti dikecek olan usta da bu kalın derinin zahmetini fazlasıyla çekerti. Kesmesi,

dikmesi başlı başına dert olan manda derisi yerine 1960'lı yıllarda tabakhane teknolojilerinin de gelişmesiyle daha iyi işlenmiş sağlam ve ince deriler üretilmeye başlandı. Tabi bu durumda kışpet ustasının hem deriyi keserken hem de dikerken daha verimli çalışmasını sağladı.

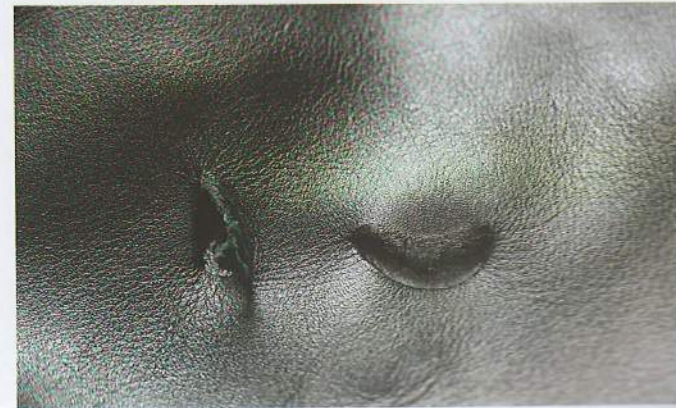
Günümüzde kışpet yapmak için kullanılacak en uygun deri "videla" dediğimiz dana derisidir. Bir kışpet için gerekli olan deri miktarı işlenmiş bir dana derisinin yarısı kadardır. Deri, kışpetin bacak kısmında 1,2 mm kalınlığında olmalıdır. Kışpetin kasnak kısmında ise en az 1,3 mm kalınlığında yine videla yani

dana derisinden esnekliği daha az olan sert işlenmiş bir deri tercih edilmelidir. Apış arasına (hazne -taşaklık) denen yere denk gelecek deri ise pehlivanın rahat hareket etmesi amacıyla 1,1mm kalınlığında ince deriden yapılır.

Deri seçilirken üzerinde bıçak kesiklerinin olmamasına dikkat edilmelidir. Küçük bir bıçak kaçı güreş esnasında kışpetin yırtılmasına neden olabilir. Bu da güreş kurallarına göre malup olmak anlamına geldiğinden, kışpet dikmek için alınan derinin

sağlamlığı test edilmelidir. Deriden iki parmak kalınlığında bir şerit kesip elimizle güçlü şekilde çekiştirerek derinin sağlamlığı basitçe tespit edilebilir.

İspire diye tabir edilen bıçak kaçıkları

KESME İŞLEMİ

Bacak

Kıspetin yapımında derinin kesilme işlemi büyük önem taşır. Deri tezgaha yayılır ve üzerinde ispire diye tabir edilen bıçak kaçıkları var mı diye kontrol edilir. Eğer küçük kaçıklar varsa bu zayıf noktalar kıspetin işleme yapılacak kısmına denk gelecek şekilde kesilmelidir. Kıspetin en büyük iki parçası

Daha sonra üzerine kesilecek yer çizilirken kalıp kaymasın diye birkaç ağırlık koyulur. Kalıbın dışından gümüş kalemle kesim çizgileri belirlenir ve kalıp kaldırılır. Derinin

bacaklardır. Kesme işlemine buradan başlamak daha uygun olur. Kıspetin bacakları için 1,2 mm kalınlığında yumuşak işlenmiş bir deri tercih edilmelidir. Almış olduğumuz ölçüye uygun hazırlanan kalıp, derinin üzerine fire vermeyecek şekilde yayılır.

üzerindeki çizgiler üzerinden makas veya bıçkıyla deri kalıba uygun şekilde kesilir.

Derinin çizilme ve kesilme işlemleri

Kesilen paça iki ucu birbirine gelecek şekilde ortadan katlanır ve ıstaka yardımıyla derinin katlanmış olan yerinden bastırılarak ütü izini andıran bir iz belirlenir.

Bu iz, paçanın dikilmesi ve işlenmesi aşamasında bize çok yardımcı olacaktır. Bu işlemden sonra kestiğimiz paça ters çevrilerek deri üzerine yatırılır ve diğer paçanın kesimi için kalıp olarak kullanılır.

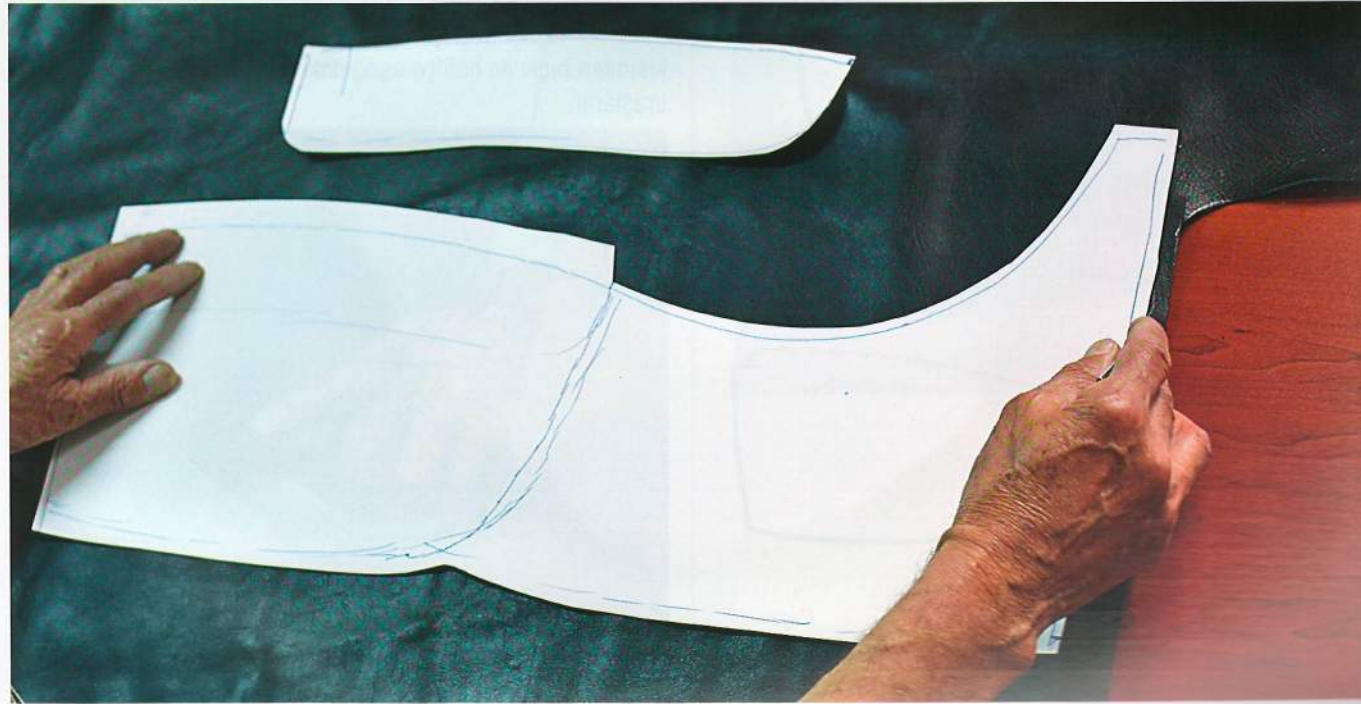
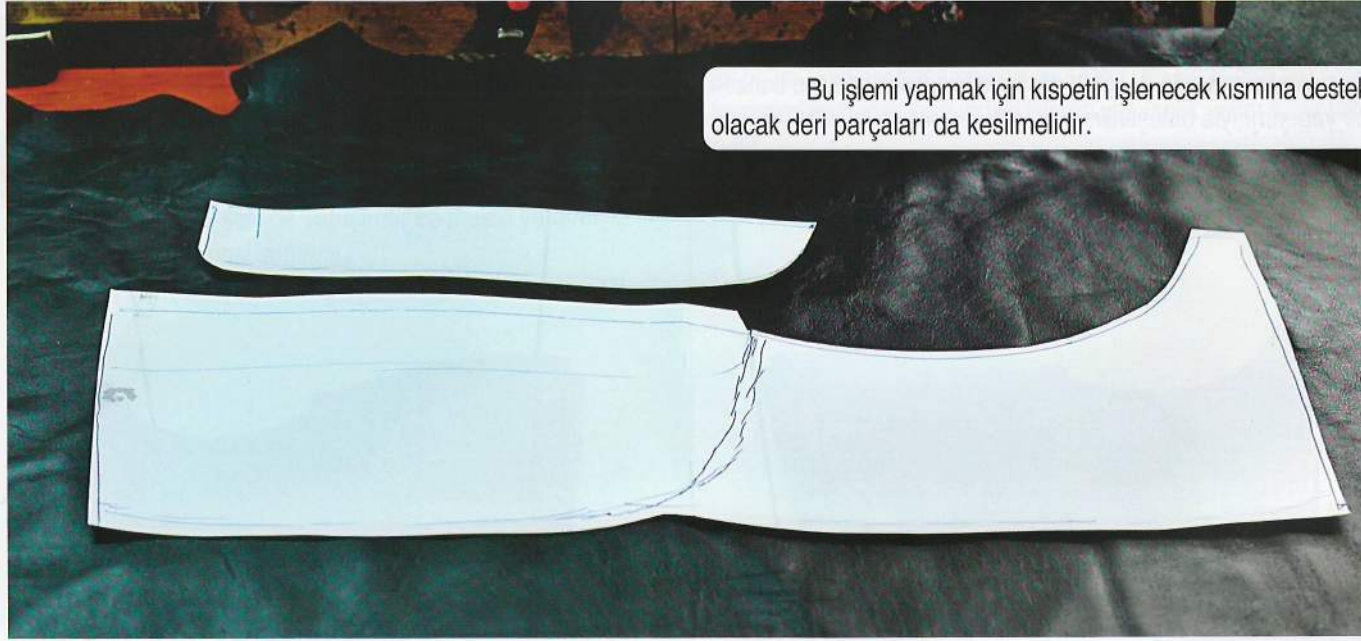
Istaka ile bacağın ortasını belirleme işlemi

Yağlı güreşte pehlivanın vücudu yağlandığı için bir çok oyun kispet üzerinden tutulmaya çalışarak yapılır. Bu nedenle kispetin kalça kısmı baldıra kadar nakışla işlenerek sağlamlaştırılmalıdır.

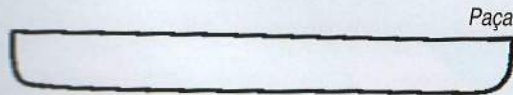
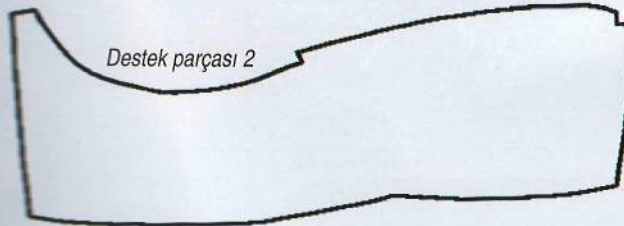
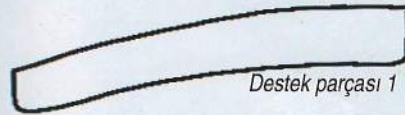
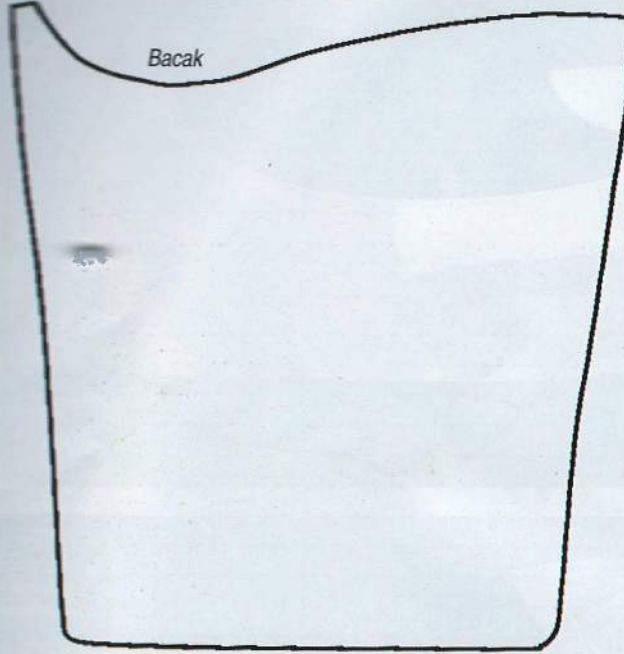

Kispetin işlenmiş kısmı

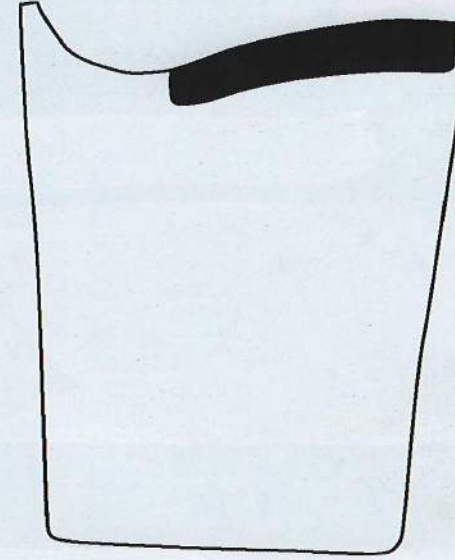
Bu işlemi yapmak için kışpetin işlenecek kısmına destek olacak deri parçaları da kesilmelidir.

Kıspetin bacak kısmı bu güçlendirme parçaları ve daha sonra kesilecek olan paça kısmı da dahil dört parçadan oluşur. Bu parçalar sırasıyla aşağıda gösterildiği şekilde bally ve benzeri bir yapıştırıcıyla birleştirilir.

İlk olarak kıspetin en büyük parçası olan bacağı destek parçası 1, aşağıda gösterildiği şekilde yapıştırılır.

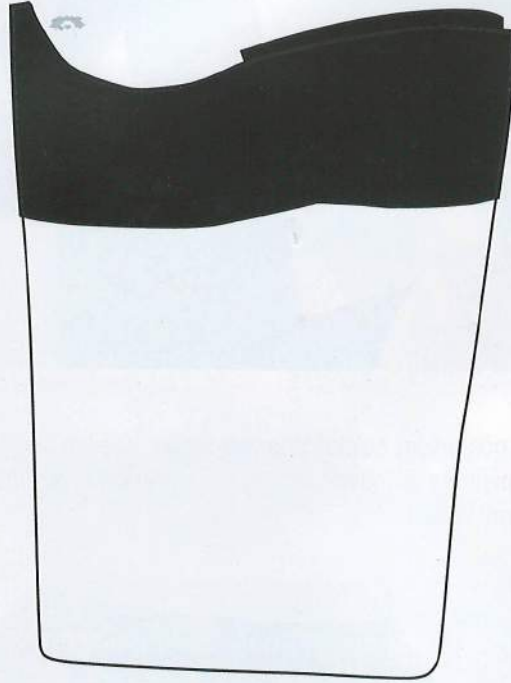

Yapıştırma işlemi yapılırken destek parçası 1'in uç kısımları bıçkı ile hafifçe aşağıdaki resimde görüldüğü gibi tıraşlanır.

Tıraşlama işlemi

Bu işlem iki deri arasında kalacak olan parçanın dışarıdan belli olmasını engeller. Traşlanan deri parçasının iç tarafına yapıştırıcı sürülür. Aynı şekilde bacak parçasının da iç kısmına yapıştırıcı sürülür ve parçalar birbirine yapıştırılır. Muşta ile yapıştırılan parçaların düvüldükçe sağlamlaşması sağlanır. Yapıştırılan destek parçasının üzerine 2 numaralı destek parçası aşağıda gösterildiği şekilde yapıştırılır ve muşta yardımıyla dövülerek sabitleşmesi sağlanır.

Yapıştırma işleminin ardından yapıştırılan yerin üzerine ağırlıklar konularak bir gün süreyle bekletilir. Aynı işlemler kısıpetimizin diğer bacağına da uygulanır. Bu işlemlerin ardından kısıpetimizin bacak kısmındaki işleme yapılacak yerler hazır hale gelir.

Hazne

Hazne üç parçadan oluşur. Hazne yapmak için en uygun deri hayvanın bacaklarının iç kısmına denk gelen yumuşak

kısımlardır. Kalıbımıza uygun olarak kısıpetimizin hazne bölümü önce gümüş kalemle çizilir ve ardından kesilir.

Hazne kalıbı

Kestiğimiz hazne bölümünün belli kısımları işleme yapılabilmesi için güçlendirilmelidir.

Haznenin uç kısımları kısıpetin kasnak kısmı ile birleştirileceğinden kalınlaştırılmalıdır. Bu işlem için uç kısımlara

aşağıda gösterildiği şekilde parçalar kesilir. Kesilen parçalar diğer yapıştırma işleminde olduğu gibi uçları bıçkı yardımıyla traşlanarak inceltilir.

Aksi taktirde araya konulan parça hem çirkin durur hem de nakışla işleme esnasında zorluk çıkarır. Güçlendirme parçalarının yapıştırılmasından sonra haznenin 3. ve son parçası kesilmelidir. Bu parça 1. parçanın aynısıdır. Fakat 3. parça 1. parçadan 1cm kadar daha byk kesilmelidir.

Bırakılan 1cm'lik pay, haznenin kasnak ve bacaklara dikilebilmesi için gerekli olan önemli bir detaydır.

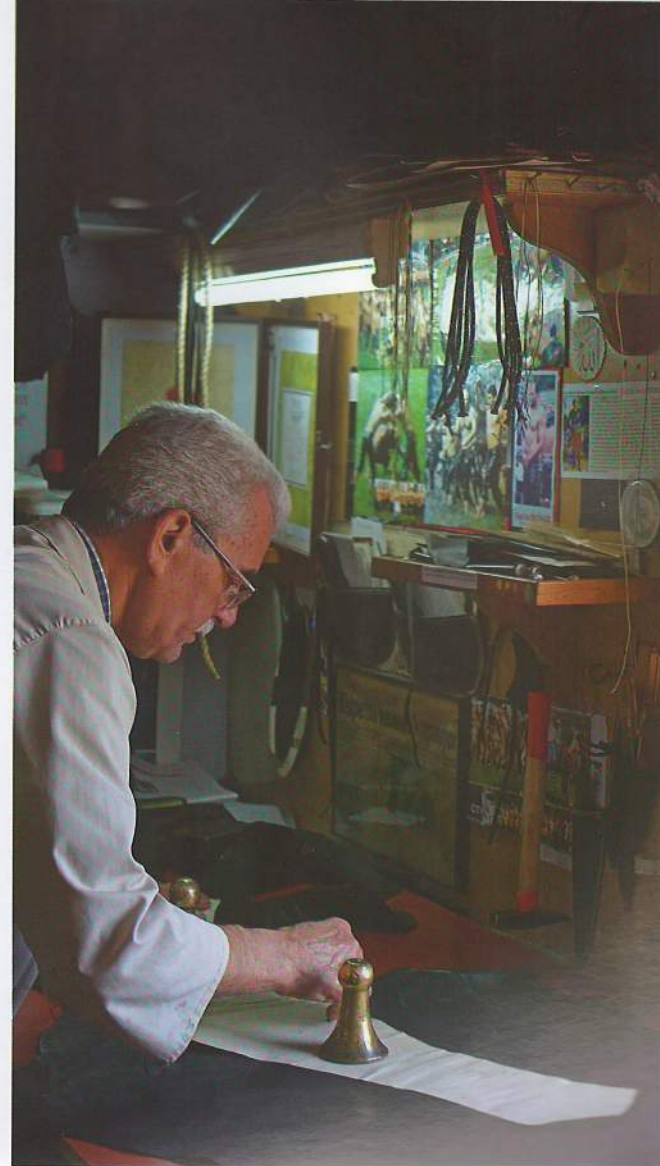
Bırakılan 1 cm 'lik dikiş payı

Destek parçalarının yapıştırılması

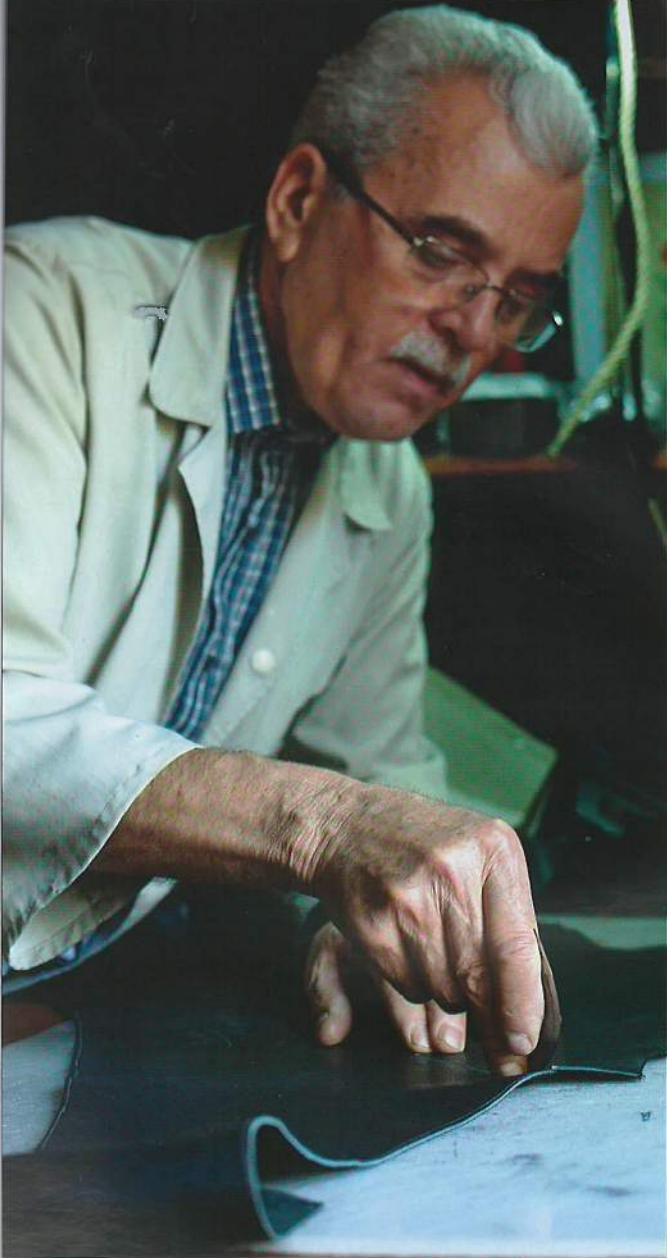
Kasnak

Kispetin kasnak kısmı 3 büyük parça 2 tane de destek parçasından oluşur. Kispetin sert olması gereken bölümüdür. Bu nedenle kullanılacak derinin daha sert işlenmiş olması tercih

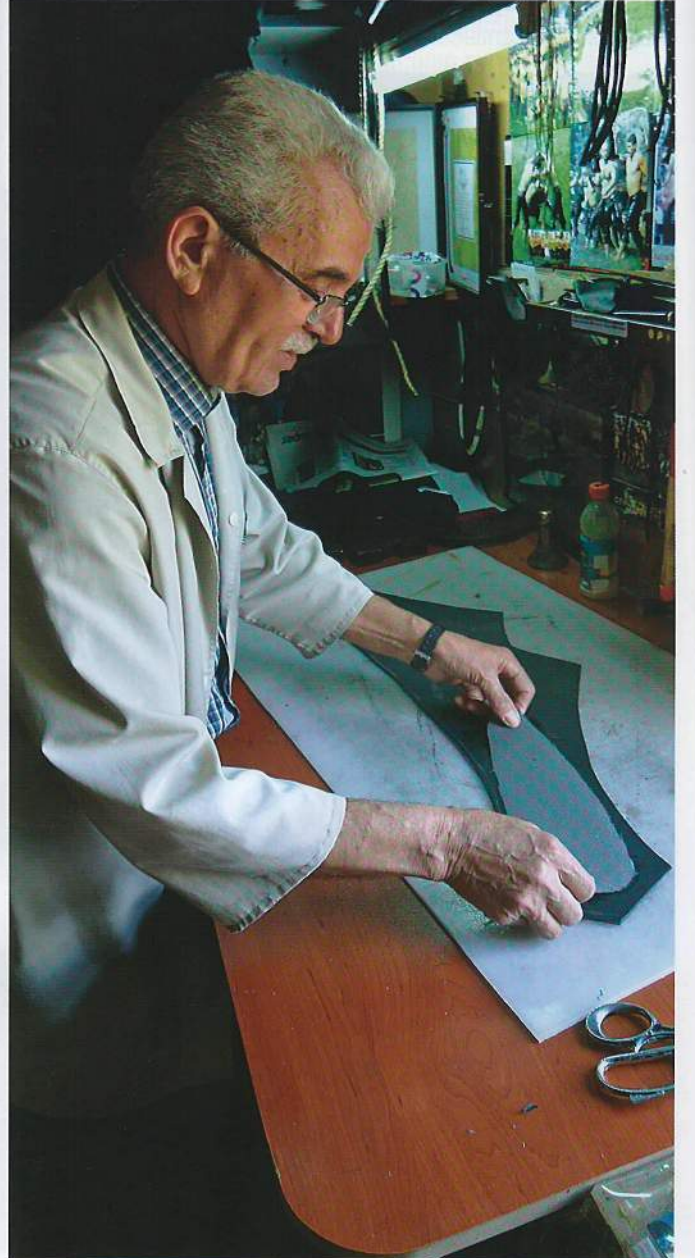
edilmelidir. Derimizin üzerine kasnak kalıbımız yayılır ve gümüş kalemle kesilecek kısımlar belirlenir. Belirlenen kısımlar bıçkı veya makas yardımıyla kesilir.

Bunlar kasnağın ilk büyük parçasıdır. Aynı kalıp üzerinden 2 parça da kesilir. Aynı kalıp üzerinden kesilecek olan 3. parça daha yumuşak bir deriden tercih edilmelidir. Bu parça

kasnak kısmın dışına gelecek ve üzerine nakış işleme yapılacaktır. 1. ve 2. parçalar birbirine yapıştırılır ve muşta yardımıyla dövülerek sabitlenir.

Kasnağın parçalarının kesilip yapıştırılması işlemi

3. parça yapıştırılmadan önce aşağıdaki resimde gösterildiği şekilde iki küçük destek parçası kesilir, uç kısımları

traşlanır. 2. ve 3. parçanın arasında kalınlık yapması amacıyla yapıştırılır.

Destek parçasının sabitlenmesi

Destek parçalarının da yapıştırılmasının ardından 3. parçanın sadece uç kısmı yapıştırılır ve kurumaya bırakılır. Yaklaşık 2 saat kadar üzerinde ağırlıkla kuruması uygundur.

Ardından kasnağımızın kemer ipinin takılmasına sıra gelir. Kemer ipi kasnağın 2.ve 3. parçalarının arasında hareket edebilecek şekilde yerleştirilir.

Kemer ipinin takılması

Kemer ipinin takılması

Kemer ipi ve sabitleme işlemi

Kemer ipi sıızal halat denilen, İzmir - Tire tarafında ketenden üretilen yaklaşık 1cm kalınlığında bir iptir.

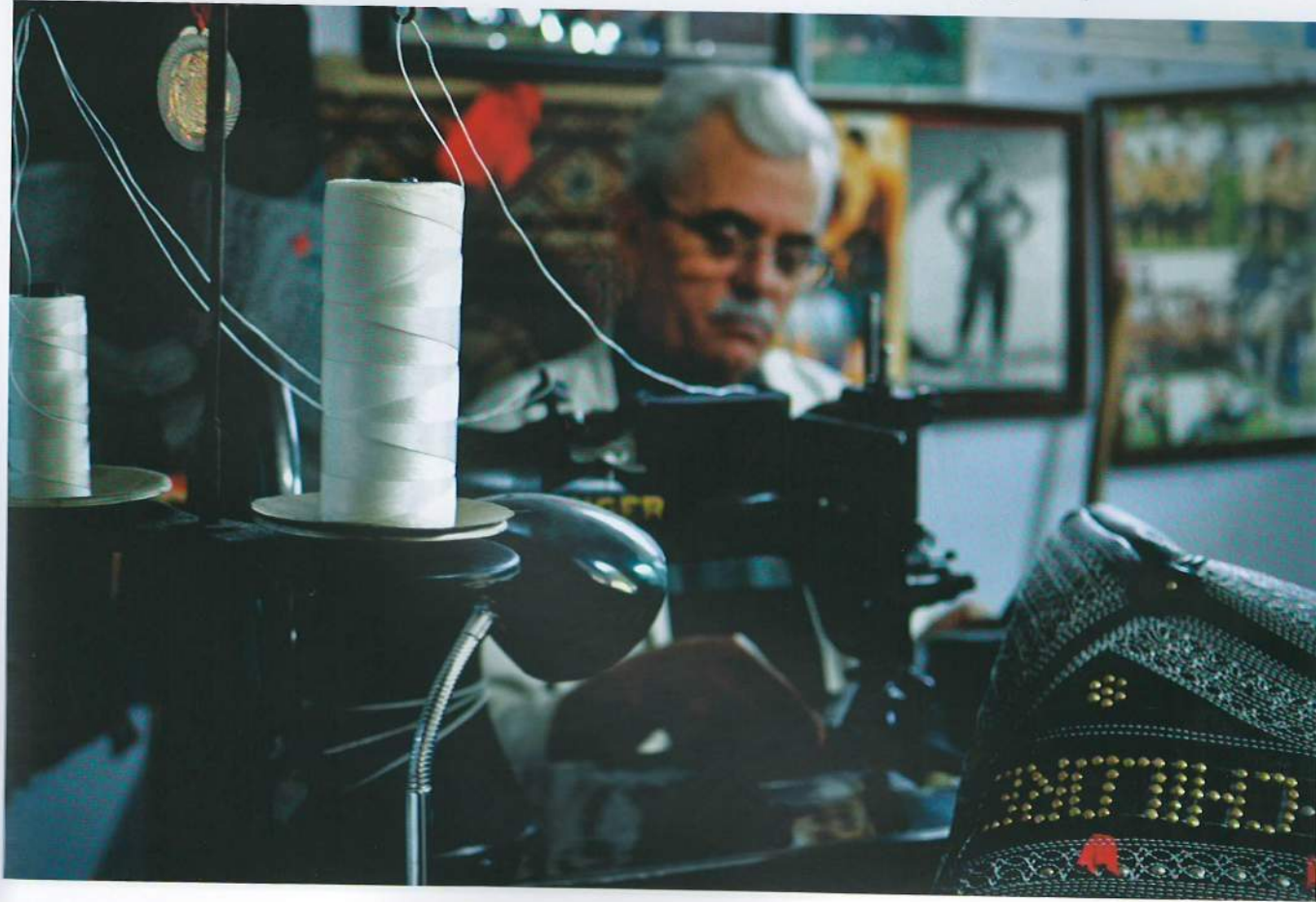
Kullanılacak halat yaklaşık 1,5 -2 m civarında olacaktır. Kasnak kısmın her iki tarafında 20 cm kadar pay kalacak şekilde yerleştirilir. Ardından 3. parçanın geri kalan kısmı da yapıştırılır. Muşta yardımıyla yapıştırılan yerler ve halat sabitlenir. Halatın yerine iyice yerleşmesi sağlanmalıdır. Ardından üzerine ağırlıklar konularak birkaç saat yapıştırıcının kuruması beklenir.

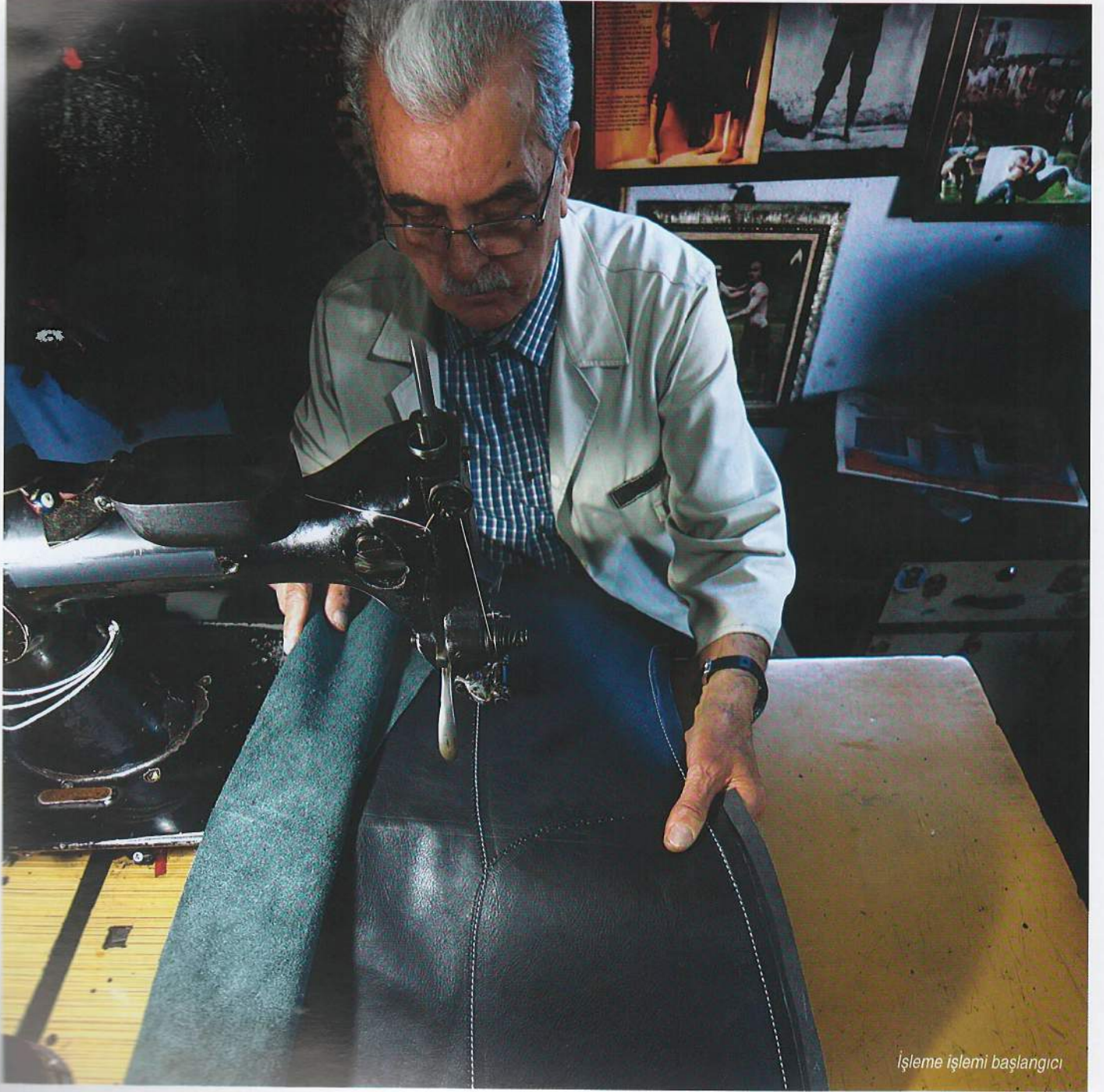
NAKIŞ İŞLEME

Yağlı güreşte birçok oyun kışpet üzerinden yapılır. Güreş esnasında kışpeti yırtılan pehlivan kurallar gereği yenik sayılacağından kışpetin sağlamlığı çok önemlidir. Kışpeti sağlamlaştırmak amacıyla deri parçaları birçok yerde üst üste yapıştırılır. Ancak bu yeterli değildir. Yapıştırılan parçaların nakış işlemiyle güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu işlem dikiş makinası

ile yapılır. Bunun için sanayi tipi deri dikebilecek bir dikiş makinasına ihtiyaç vardır. Nakış işlemine başlamadan önce makinanın yağlanma işlemleri yapılmalı, masuraya gerekli iplikler sarılmalıdır.

Nakış işleminde üst masura için 9 numara polyester, alt masura içinde 6 numara polyester ip kullanılır.

İşleme işlemi başlangıcı

İşleme işlemi başlangıcı

Bütün hazırlıklar tamamlandıktan sonra kışpetimizin bacak kısmından nakış işlemine başlamak uygun olacaktır. Bacak kısmını sağlamlaştırmak amacıyla yapıştırdığımız derinin kenarlarında 1 parmak kadar el dikişi için pay bırakılır ve 5 sıra yapıştırdığımız parçayı çerçeveleyecek şekilde düz dikiş yapılır.

5 sıra dikişle belirlediğimiz çerçevemizin içini tamamen işleyerek güçlendirmemiz gerekmektedir.

Bu işlem aynı zamanda kışpetimizin güzel gözükmelerini de sağlar. Bu nedenle işlemi yaparken değişik desenler kullanılabilir.

İşleme işlemi

Fakat dikişlerin üst üste gelmemesine dikkat edilmelidir. Dikişler üst üste gelirse iğne diğeri dikişi keser bu da kispetin sağlamliğını azaltır. Kispet dikilirken uygulanan birkaç desen, bu ve sonraki sayfada yer alan fotoğrafta mevcuttur.

Kıspet işleme örnekleri

Kıspet işleme örnekleri

Bacak kısmının nakış işleme işi bittikten sonra, bacağın son parçası olan paça kesilir. Paça için kışpetin bacak kısmının

aynı formunda 8 cm eninde bir deri parçası kesilmelidir. Paça ile ilgili kalıp aşağıdaki resimde mevcuttur.

Paça kesimi

Pehlivanlar güreş esnasında rakibini paçasından tutarak oyun yapmaya çalışır. Bu nedenle pehlivanlar kışpetlerinin paçalarını sıkı bir şekilde bağlarlar. Kışpetin paçası, bacak kalıbı kesilirken belirlediğimiz paça kısmına, makinada iki sıra dikiş

yapılır. Ardından dikişle deri arasına paça ipi yerleştirilir. Bu ip 3 cm kalınlığında, yaklaşık 3,5 m uzunluğunda sentetik bir malzemeden yapılmıştır. İp, paçanın her iki tarafına da eşit miktarda bırakılacak şekilde yerleştirilir.

İki sıra dikiş atma ve paça ipi yerleştirme işlemi

İki sıra dikiş atma ve paça ipi yerleştirme işlemi

İki sıra dikis atma ve paça ipli yerleştirme işlemi

Ardından paçada hareket edecek şekilde diğer tarafından da iki sıra dikiş işlemi uygulanır. Kispetimizin bacak kısmının tüm işlemleri tamamlandıktan sonra bacak uç uca

getirilir. İki ucun arasına bir parmak eninde bacak boyunca ince bir deri parçası yerleştirilir ve tersinden çift sıra makina dikişiyle dikilir. Dikiş işleminden sonra fazla deri makas yardımıyla kesilir.

Bacağın dikimi ve fazla derinin kesim işlemi

Dikiş işlemi tamamlanmış olan bacak kısmı ters yüz edilmeden önce muşta yardımıyla dikiş yerleri ve nakış yapılan yerleri yumuşayınca kadar dövülür. Yalnız bu işlem direk uygulanmaz. Öncelikle doğal zeytinyağı sabunu ve su bir kapta karıştırılır, sünger yardımıyla derinin dikiş uygulanmış yerlerine yedirilerek sürülür ve muşta ile dövülür. Bu işlem derinin

çatlamaını engeller. Kispet çıplak vücuda giyilir. Bu nedenle kispeti giyen pehlivanın dikişlerden rahatsız olmaması için bu işlem yapılmalıdır. İç tarafından yeterince dövülen bacak daha sonra ters yüz edilerek aynı işlem dikişlerin giyen kişiyi rahatsız etmeyeceğine kanaat getirilene dek uygulanır.

Mušta ile derinin yumuşatılması işlemi

Bacağın ters yüz edilmesi işlemi

EL DİKİŞİ

Kıspet dikiminin son aşaması el dikişi ile parçaların birleştirilmesi işlemidir. Diğer işlemler gibi ustalık gerektiren bu

işlem ilk olarak birleştirilecek parçaların arasına konulacak ince derinin hazırlanmasıyla başlar.

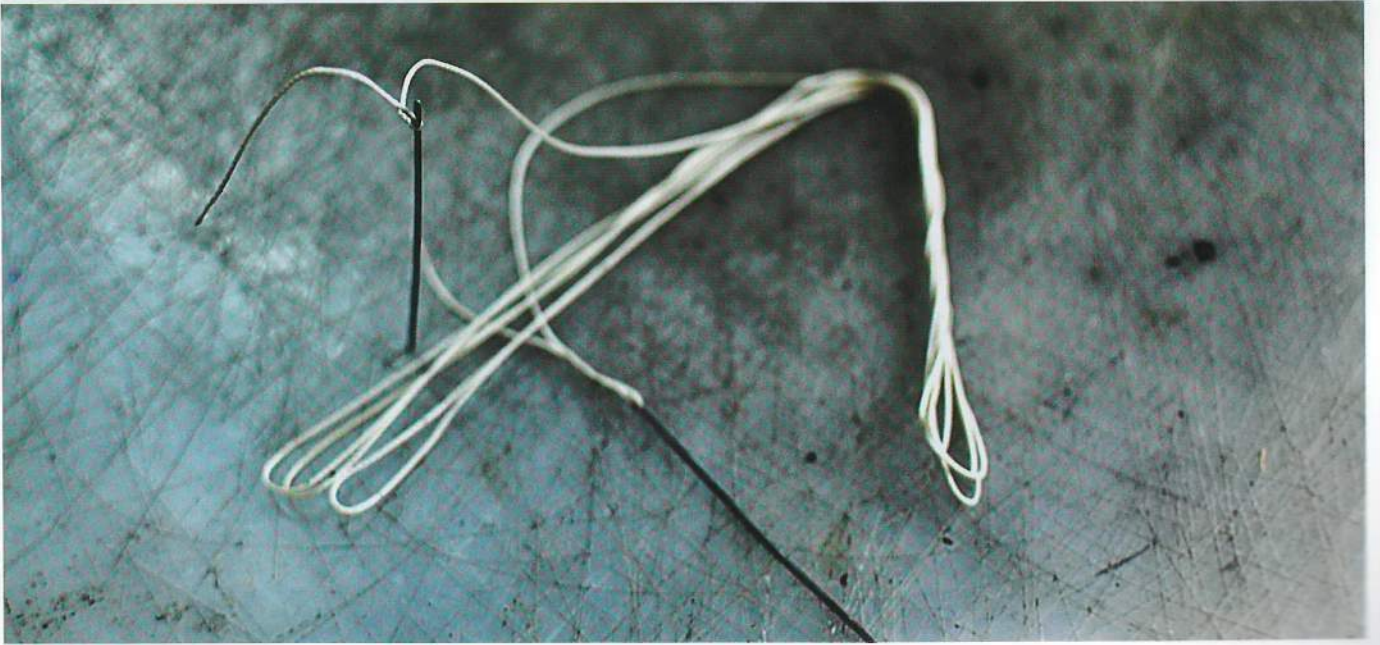

Yumuşak işlenmiş koyun derisi bu işlem için uygundur. Yaklaşık 1.5 cm kalınlığında ince bir şerit halinde kesilen derinin iç tarafına yapıştırıcı sürülür ve deri ortadan katlanarak yapıştırılır. Yanı yarıya daralmış olan deri şerit, kıspet parçaları birleştirilirken conta görevi görecek, dikişlerin dışarıdan görünmesini engelleyerek kıspetimizin şık durmasını sağlayacaktır.

Kullanılacak malzemeler kısmında da anlatıldığı üzere el dikişinde 15 numara polyester ip kullanmak uygun olacaktır. Kullanılacak ip balmumu ile mumlanarak dikiş esnasında deri üzerinde kolay hareket etmesi sağlanmalıdır. Mumladığımız ipin her iki ucuna da yorgan iğnesi takılır. Böylece dikiş aşamasına geçilebilir.

İpin mumlanması ve yorgan iğnesine geçirilmesi

Dikiş kase ve haznenin birleştirilmesiyle başlanır. Parçalar tersten dikilmelidir. İki parçanın uçları bir araya getirilir ve dikiş işlemi başlar.

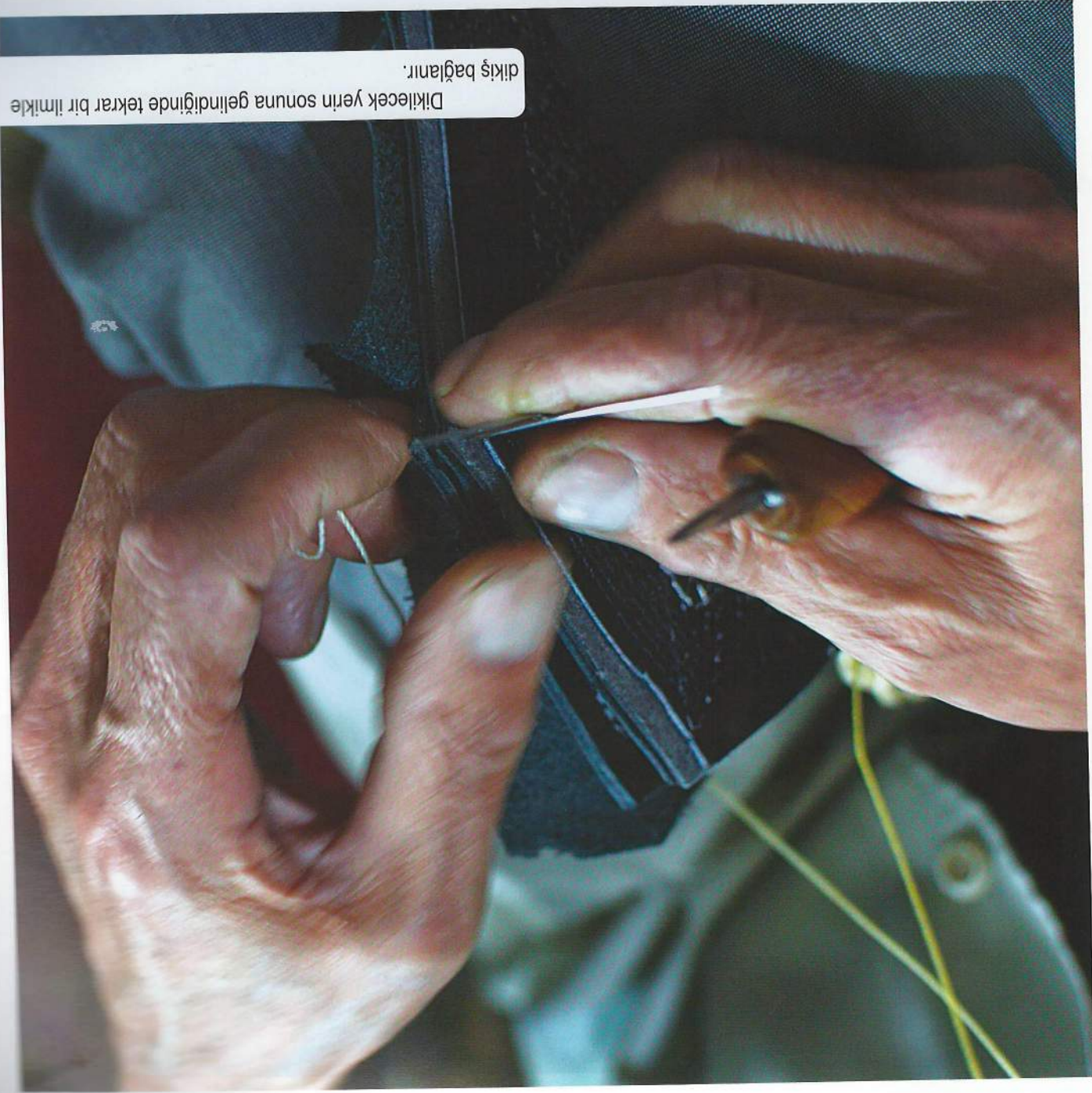
Ustamızında resimde gösterdiği gibi parçalar kaymasın diye bacaklarımızın arasında sıkıştırarak dikiş işlemini gerçekleştirmek daha doğru olacaktır. Dikiş başlı başına ustalık gerektiren bir işlemdir. Biz işlemi olabildiğince basit anlatmaya çalışacağız, fakat daha önceden dikiş tecrübesi olmayan bir kişinin ilk seferde muntazam bir dikiş yapması tabii ki beklenemez.

Bacaklarımızın arasına sıkıştırdığımız kasnak ve hazne parçalarının uç kısımları arasına, daha önceden hazırladığımız ince deri şerit yerleştirilir ve parçalar bir araya getirilir. "Biz" yardımıyla uç kısmından iki parça da delinir. Bu delik içinden iğnemiz geçirilir ve bir ilmik atılır.

Daha sonra "biz" ile deri delinir, iğneler karşılıklı olarak delikten geçirilir ve dikiş işlemi araya koyduğumuz ince şerit deriye de dikkat edilerek devam eder.

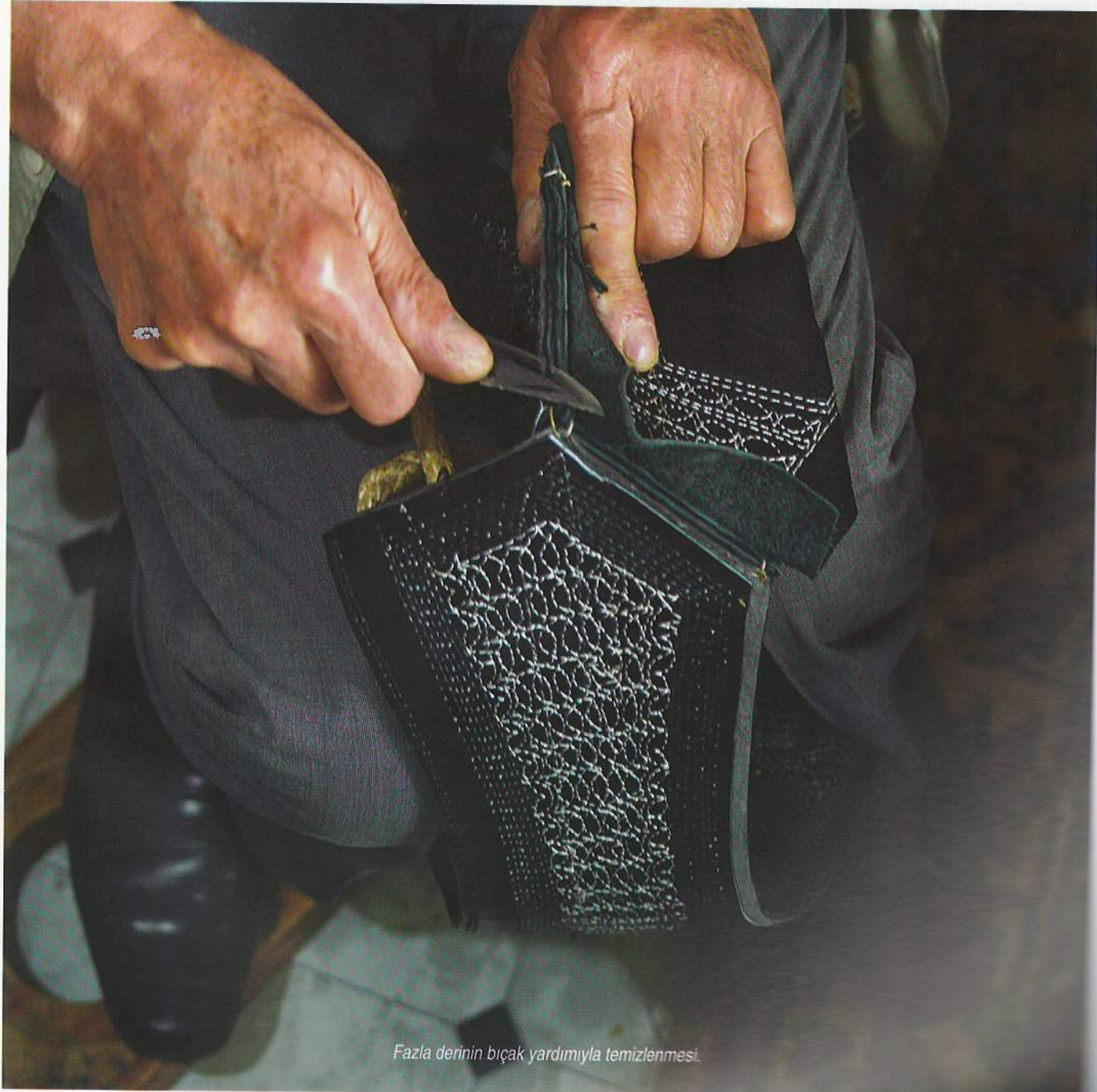

Dikilecek yerin sonuna geliindiğinde tekrar bir ilimikle
dikiş bağlanır.

İşlem parçaların tüm dikiş işlemleri sonlanana dek devam eder.

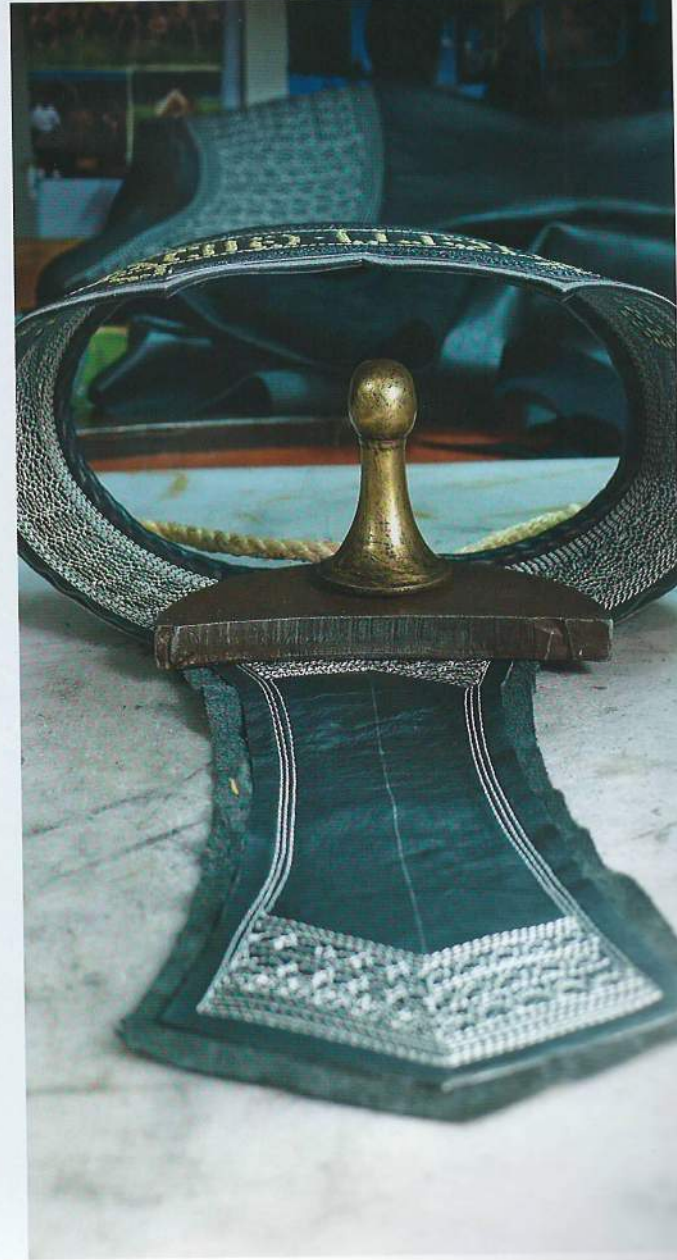
Fazla derinin bıçak yardımıyla temizlenmesi.

Dikiş işlemi tamamlanan yerlerin fazlalıkları bıçak yardımıyla alınır, zeytinyağlı sabun ve su karışımıyla yumuşatılır. Ardından muşayla dövülerek tava getirilir. Dikişlerin, pehlivanı

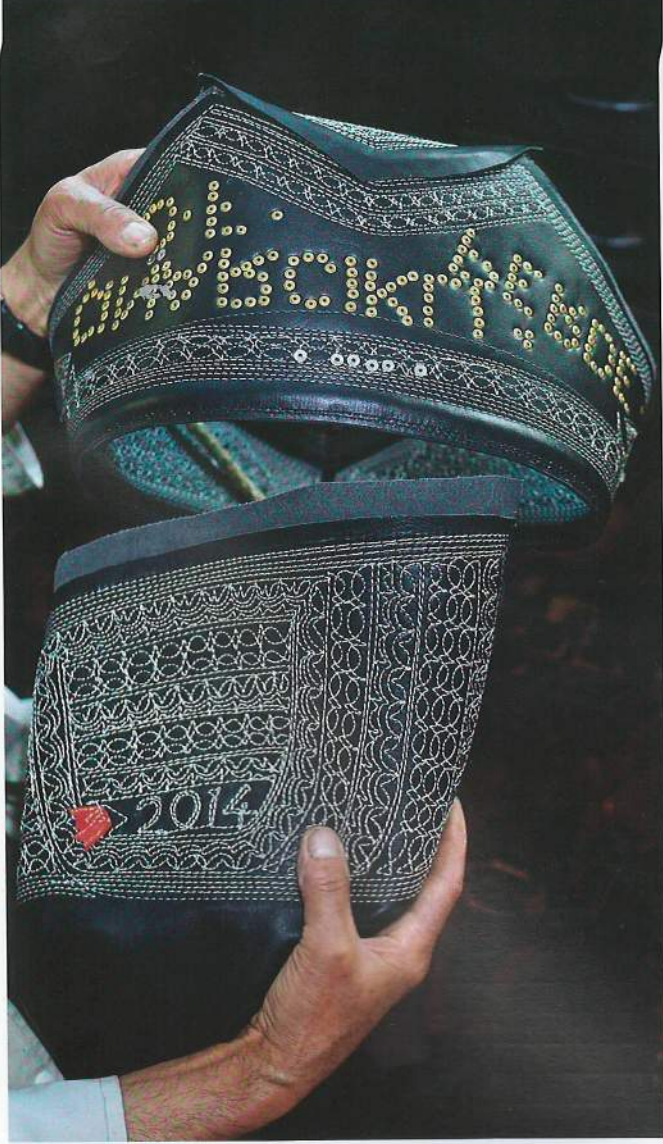

rahatsız etmeyeceğine kanaat getirilene dek bu işlem devam eder. Dikiş işlemi bitmiş olan parçaların üzerlerine ağırlık konularak iki saat kadar bekletilir.

Birleştirilen kasnak ve hazne parçalarına el dikişi ile bacakların dikilmesi gerekmektedir. Kasnak ve hazne ters, bacaklar ise düz şekilde dikişir. Bacaklarımızın arasına

Dikiş işlemi tüm bacaklar birleştirilene dek devam eder. Dikiş işleminin sonlanmasının ardından kışpetin kasnak kısmı ters çevrilir ve dikişler muşta yardımıyla dövülerek yumuşatılır.

sıkıştırdığımız hazne ve kasnak parçasının içinden düz olarak yerleştirilen bacak parçamız arasına, ince şerit halindeki derimiz yerleştirilerek el dikişine başlanır.

Dikişlerin birleşme noktalarına yaklaşık 3 cm çapında toparlak dediğimiz yuvarlak deri parçaları dikişir.

Toparlaklar birleşme noktalarını güçlendirdiği gibi kışpetin şık durmasını da sağlar.

Kışpetin dikilmesi gereken son parçası uçkurdur. Uçkur resimde de görüldüğü şekilde kalıba uygun olarak kesilir ve yine el dikişleriyle dikilir.

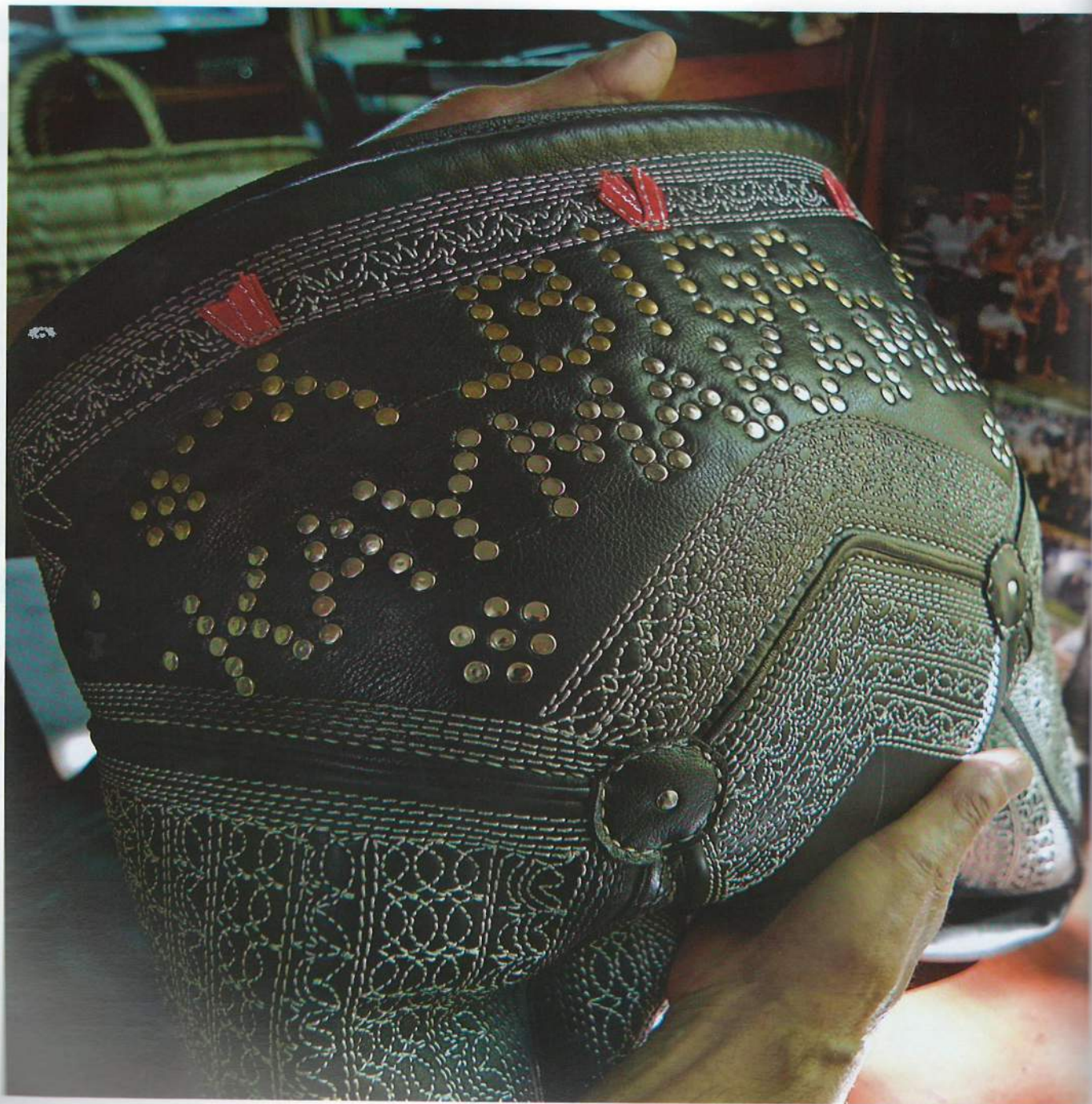

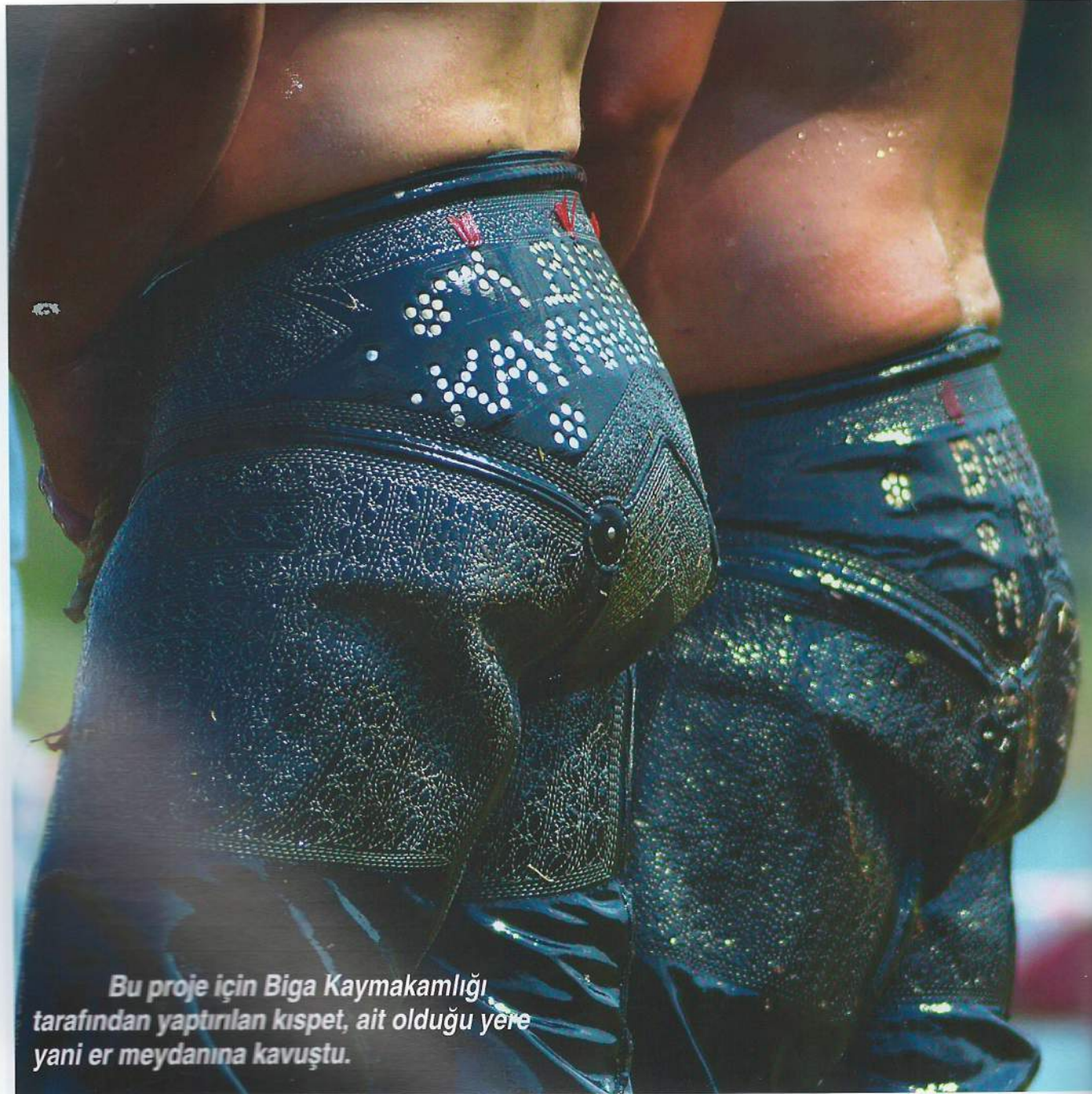
Bu işlemin ardından kışpet giilmeye hazır hale gelmiştir. Kışpetin bakımı doğru yapıldığı takdirde 3-4 sene kadar sorunsuz olarak giymek mümkün olur.

Daha önce de belirttiğimiz üzere kışpet alelade bir giysi değildir. Kışpet pehlivanın yarısıdır. Pehlavana zembili içinde zeytinyağı sabunu, havlusu, keçebentleri, kurdelaıyla adeta bir tören havasında teslim edilir.

*Bu proje için Biga Kaymakamlığı
tarafından yaptırılan kispet, ait olduğu yere
yani er meydanına kavuştu.*

kaynakça

- ÇEVİK, Doğanay (Ed.); **Pehlivan**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ömür Matbaası, 2011, Ankara
- DELİCE, Halil; **Kırkpınar**, Babıali Kültür Yayıncılık, 2011, Ankara
- KAHRAMAN, Atif; **Cumhuriyete Kadar Türk Güreşi**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Özkan Matbaası, 1989 Ankara
- GÜMÜŞ, Ali; **Kırkpınar Güreşleri**, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Özkan Matbaası, 1990, Ankara
- KAHRAMAN, Atif; **Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi (1924–1951) Kırkpınar Güreşleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları
Başbakanlık Basım Evi, 1997, Ankara
- ŞEFİK, Eşref; **Tarihi Türk Güreşleri**, İstanbul Fethi Derneği Yayınları İstanbul Matbaası, 1953, İstanbul
- SERTOĞLU, Murat; **Rumeli Türk Pehlivanları**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Sevinç Matbaası, 1986, Ankara
- KAHRAMAN, Atif; **Koca Yusuf**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Sevinç Matbaası, 1987, Ankara
- ÖZBİL, Alev; **Kıspet ve Kıspet Ustalığı**, Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi, Yıl 1, Sayı 2/2, Temmuz 2009
- “Türk Kültüründe Terzilik”
- <http://www.biyografi.net>
- <http://www.tgf.gov.tr>
- <http://www.edirne.bel.tr>

SON SÖZ

Bazı meslekler gerek zorlukları gerekse düşük kazançları nedeniyle günümüz gençleri tarafından rağbet görmemekte, yok olmaya mecbur bırakılmaktadır. Fakat unutulmamalıdır ki; toplumlar tarihleri, gelenekleri, görenekleri ve kültürleri ile varlıklarını sürdürürler. Bu bilinçle, önemli kültür varlıklarımızdan olan yağlı güreşin tek giysisi kışpeti ve kışpet yapımını nesilden nesile aktararak yaşatmayı ve gelecek kuşaklara emanet etmeyi borç biliyoruz. Bu amaçla yola çıktık ve bu kitabı hazırladık.

Değerli ustamız, yaşayan insan hazinesi İrfan Şahin'in kışpet yapımıyla ilgili bütün detayları tüm içtenliğiyle bizimle paylaşması sayesinde, ata sporumuzun yegane giysisi kışpet, dünyada bir tek kışpet ustası dahi kalmasa yok olmayacak, gelecek kuşaklara kültürümüzün önemli bir ögesi olarak ulaşacaktır.

05.06.2014

Öner Kamil GÖKKAYA